

شناسنامه

نام پدیدآور: گروه مؤلفان
مشخصات ظاهری: ۸۴ صص مصور (رنگی)
نوبت چاپ: اول
فروست: مجموعه کتاب‌های کلاغ سپید
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۳۸۵۳۲۰

عنوان: شاه‌کلید ۱۲ (گام‌به‌گام دروس دوازدهم - علوم تجربی)
مشخصات نشر: تهران، انتشارات بین‌المللی گاج، ۱۴۰۲
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۳-۰۸۱۷-۱
قیمت: ۴۰۸۰۰۰ تومان
موضوع: آموزش متوسطه - راهنمای آموزشی

ناشر: انتشارات بین‌المللی گاج

مدیر مسئول: مهندس ابوالفضل جوکار

معاونت علمی: مهندس محمد جوکار

مدیر تألیف: امیر زندی

عنوان کتاب: شاه‌کلید ۱۲ (گام‌به‌گام دروس دوازدهم - علوم تجربی)

برنامه‌ریزی محتوا: الهام قلعه‌قوند

مؤلف: گروه مؤلفان

ویراستاران: راضیه انتخابی‌فرد، زهرا ساسانی، مهسا اصغری، مهدیه‌السادات شریعتی

مدیر هنری: جواد ابراهیم‌خانی

مدیر فنی: فاطمه اسودی علیشاه

صفحه‌آرایی: سمیه فرید، زینب تقی‌خانی

گرافیک جلد: منصور سماواتی

طراح گرافیک: فاطمه قرقانیان

رسام: فاطمه مردانی سرور، کبری محمدی

چاپخانه و صحافی: گاج

نوبت چاپ: اول (۱۴۰۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۸۰۰۰ تومان

تلفن: ۰۲۱-۶۴۲۰

صندوق پستی: ۳۷۷ - ۱۳۱۴۵

فروشگاه مرکزی: تهران - میدان انقلاب - نبش بازارچه کتاب

کلیه حقوق این کتاب برای انتشارات گاج محفوظ است. هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق چاپ و نشر تمام یا بخشی از این اثر را به هر صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و جزوه ندارد و متخلفان به موجب ماده ۵ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

پیشگفتار

دبیران گرامی، دانش‌آموزان عزیز:

این کتاب شامل یازده بخش است که در هر بخش یکی از کتاب‌های درسی پایه دوازدهم مورد بررسی قرار گرفته است. ویژگی‌های این بخش‌ها به شرح زیر است:

- پوشش کامل مطالب هر درس در قالب پرسش و پاسخ تألیفی
پاسخ به فعالیت‌های کتاب درسی
زیست‌شناسی (۳)
- پاسخ کاملاً تشریحی به تمرین‌ها و پرسش‌های کتاب درسی
ارائه نکات مهم به صورت درس به درس
فیزیک (۳)
شیمی (۳)
- پاسخ کاملاً تشریحی به فعالیت‌ها، کار در کلاس‌ها و تمرین‌های کتاب درسی
ارائه نکات کاربردی در حل مسائل و تمرین‌های کتاب درسی
ریاضی (۳)
- پوشش کامل مطالب هر درس در قالب پرسش و پاسخ تألیفی
پاسخ به تمرین‌های کتاب درسی
دین و زندگی (۳)
هویت اجتماعی
سلامت و بهداشت
- معنی واژه‌های سطر به سطر کتاب درسی
معنی کامل ابیات و متن‌های کهن و تحلیل آرایه‌های ادبی
پاسخ کامل به تمرین‌های کتاب درسی
فارسی (۳)
نگارش (۳)
- ترجمه تمامی متن‌ها و مکالمه‌های کتاب درسی
پاسخ به تمرین‌های کتاب‌های درسی (STUDENT BOOK & WORKBOOK)
انگلیسی (۳)
- ترجمه کامل متن و تمرین‌های هر درس
پاسخ کامل به تمرین‌های کتاب درسی
عربی، زبان قرآن (۳)

از همه عزیزانی که این کتاب را انتخاب نموده‌اند تقاضا داریم انتقادها و پیشنهادهای خود را از طریق صندوق پستی ۳۷۷-۱۳۱۴۵ یا تلفن ۰۲۱-۶۴۲۰۲۱۰ با ما در میان بگذارند. از تمامی دبیران و کارشناسان محترمی که با راهنمایی‌های خود ما را در تألیف این کتاب یاری کردند، سپاس گزاریم.
گروه مؤلفان

﴿...أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ یونس: ۱۰۵

با یکتاپرستی به دین روی آور.

التَّدْيِينُ فِطْرِيٌّ فِي الْإِنْسَانِ. وَ التَّارِيخُ يَقُولُ لَنَا:

دینداری در انسان فطری است. و تاریخ به ما می‌گوید:

لَا شُعَبَ مِنْ شُعُوبِ الْأَرْضِ إِلَّا وَ كَانَ لَهُ دِينٌ وَ طَرِيقَةٌ لِلْعِبَادَةِ.

هیچ ملتی از ملت‌های زمین نیست مگر اینکه دینی و شیوه‌ای برای عبادت داشته است.

فَالْأَنَارُ الْقَدِيمَةُ الَّتِي اِكْتَشَفَهَا الْإِنْسَانُ، وَ الْحَضَارَاتُ الَّتِي عَرَفَهَا مِنْ جَلالِ الْكِتَابَاتِ وَ التَّقْوِشِ وَ الرُّسُومِ وَ النَّمَائِيلِ،

آثار قدیمی که انسان آنها را کشف کرده و تمدن‌هایی که از طریق دست‌نوشته‌ها، کنده‌کاری‌ها، نقاشی‌ها و مجسمه‌ها شناخته است،

تُوَكِّدُ اهْتِمَامَ الْإِنْسَانِ بِالذِّينِ وَ تَدُلُّ عَلَيَّ أَنَّهُ فِطْرِيٌّ فِي وُجُودِهِ؛ وَلَكِنَّ عِبَادَاتِهِ وَ شَعَائِرَهُ كَانَتْ حُرَافِيَّةً؛

اهمیت (توجه) انسان به دین را تأکید می‌کند و دلالت بر این دارد که آن (دین) در وجودش [امری] فطری است. اما عبادت‌ها و مراسم خرافی بوده است؛

مِثْلُ تَعَدُّدِ الْأَلِهَةِ وَ تَقْدِيمِ الْقُرَابِينِ لَهَا لِكَسْبِ رِضَاهَا وَ تَجَنُّبِ شَرِّهَا.

مثل تعدد خدایان و تقدیم قربانی‌ها برای آنها به خاطر کسب خشنودی‌شان و دور ماندن از بدی‌شان.

وَ اِزْدَادَتْ هَذِهِ الْحُرَافَاتُ فِي أَدْيَانِ النَّاسِ عَلَيَّ مَرَّ الْعُصُورِ

این خرافات در دین‌های مردم با گذشت زمان‌ها افزایش یافته است.

وَلَكِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمْ يَتْرِكْ النَّاسَ عَلَيَّ هَذِهِ الْحَالَةِ؛ فَقَدْ قَالَ فِي كِتَابِهِ الْكَرِيمِ:

اما خداوند تبارک و تعالی مردم را در این حالت رها نکرده است؛ در کتاب ارزشمند خود فرموده است:

﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ الْقِيَامَةِ: ۳۶

آیا انسان گمان می‌کند که بیهوده رها می‌شود؟

لِذَلِكَ أَرْسَلَ إِلَيْهِمُ الْأَنْبِيَاءَ لِيُبَيِّنُوا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ وَ الدِّينَ الْحَقَّ.

بنابراین پیامبران را به سوی آنها فرستاد تا راه مستقیم و دین حق را آشکار کنند.

وَ قَدْ حَدَّثَنَا الْقُرْآنُ الْكَرِيمُ عَنْ سِيَرَةِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ صِرَاعِهِمْ مَعَ أَقْوَامِهِمُ الْكَافِرِينَ.

و قرآن کریم با ما از سیره پیامبران و مبارزه آنها با اقوام کافرشان سخن گفته است.

وَلَنَذْكُرُ مِثْلًا لِإِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الَّذِي حَاوَلَ أَنْ يُنْقِذَ قَوْمَهُ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ.

و برای مثال ابراهیم خلیل علیه السلام را باید به یاد آوریم که سعی کرد قومش را از پرستش بت‌ها نجات دهد.

فَفِي أَحَدِ الْأَعْيَادِ لَمَّا خَرَجَ قَوْمُهُ مِنْ مَدْيَنَتِهِمْ، بَقِيَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَحِيدًا، فَحَمَلَ فَأَسَأَ،

در یکی از عیدها هنگامی که مردمش از شهرشان خارج شدند ابراهیم علیه السلام تنها باقی ماند.

وَ كَسَّرَ جَمِيعَ الْأَصْنَامِ فِي الْمَعْبَدِ إِلَّا الصَّنَمَ الْكَبِيرَ، ثُمَّ عَلَّقَ الْفَأْسَ عَلَى كَيْفِهِ وَ تَرَكَ الْمَعْبَدَ.

پس یک تبر برداشت و همه بت‌ها جز بت بزرگ را در پرستشگاه شکست، سپس آن تبر را به دوش او آویخت و پرستشگاه را ترک کرد.

وَلَمَّا رَجَعَ النَّاسُ، شَاهَدُوا أَصْنَامَهُمْ مُكْسَّرَةً، وَ ظَنُّوا أَنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ الْفَاعِلُ، فَأَحْضَرُوهُ لِلْمُحَاكَمَةِ وَ سَأَلُوهُ:

وقتی مردم برگشتند بت‌هایشان را شکسته دیدند و گمان کردند که ابراهیم علیه السلام آن را انجام داده است (انجام‌دهنده آن کار است). پس او را برای محاکمه آوردند و از او سؤال کردند:

«... أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِأَلْهِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ» الْأَنْبِيَاءُ: ۶۲

ای ابراهیم آیا تو این کار را با خدایان ما انجام دادی؟

فَأَجَابَهُمْ: لِمَ تَسْأَلُونَنِي؟! إِسْأَلُوا الصَّنَمَ الْكَبِيرَ.

به آنها پاسخ داد: چرا از من می‌پرسید؟ از بت بزرگ بپرسید.

بَدَأَ الْقَوْمُ يَتَهَامَسُونَ: «إِنَّ الصَّنَمَ لَا يَتَكَلَّمُ؛ إِنَّمَا يَقْصِدُ إِبْرَاهِيمُ الْإِشْتِهَاءَ بِأَصْنَامِنَا».

مردم شروع به پی‌چ پی‌چ کردند: «به راستی بت سخن نمی‌گوید؛ ابراهیم حتماً قصد مسخره کردن بت‌های ما را دارد».

وَ هُنَا «قَالُوا حَرِّقُوهُ وَأَنْصُرُوا آلِهَتَكُمْ» الْأَنْبِيَاءُ: ۶۸

و اینجا گفتند: او را بسوزانید و خدایانتان را باری کنید.

فَقَذَفُوهُ فِي النَّارِ، فَأَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهَا.

پس او را در آتش پرتاب کردند و خداوند از آن نجاتش داد.

عَيْنِ الصَّحِيحِ وَالْخَطَأِ حَسَبَ نَصِّ الدَّرْسِ. صفحه ۴ کتاب درسی

درست و غلط را براساس متن درس مشخص کن.

① كَانَ الْهَدَفُ مِنْ تَقْدِيمِ قِرْبَانِيهَا لِلْأَلِهَةِ كَسَبِ رِضَاها وَ تَجَنُّبِ شَرِّها.

هدف از تقدیم قربانی‌ها برای خدایان کسب خشنودی‌شان و دور ماندن از بدی‌شان بود.

② عَلَّقَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْفَأْسَ عَلَى كَيْفِ أَصْغَرِ الْأَصْنَامِ.

ابراهیم تبر را بر دوش کوچک‌ترین بت‌ها آویخت.

③ لَمْ يَكُنْ لِبَعْضِ الشُّعُوبِ دِينٌ أَوْ طَرِيقَةٌ لِلْعِبَادَةِ.

برخی ملت‌ها دین یا روشی برای عبادت نداشتند.

④ الْأَثَارُ الْقَدِيمَةُ تُؤَكِّدُ اهْتِمَامَ الْإِنْسَانِ بِالذِّينِ.

آثار قدیمی توجه انسان را به دین تأکید می‌کند.

⑤ إِنَّ التَّنْذِينَ فِطْرِيٌّ فِي الْإِنْسَانِ.

به‌راستی دینداری در انسان فطری است.

⑥ لَا يَتْرُكُ اللَّهُ الْإِنْسَانَ سُدىً.

خدا انسان را بی‌پهلو رها نمی‌کند.

Student book

Interesting Facts:

حقایق جالب:

- Helping others lowers blood pressure.

کمک به دیگران فشارخون را کاهش می دهد.

- Kindness boosts energy and strength in elderly people.

مهربانی، انرژی و قدرت را در سالمندان افزایش می دهد.

- Teenagers who help others are more successful in life.

نوجوانانی که به دیگران کمک می کنند در زندگی موفق تر هستند.

- Listening to the advice of older people improves our lives.

گوش دادن به توصیه های افراد سالمند زندگی ما را بهبود می بخشد.

- Taking care of grandchildren increases brain function and memory

نگهداری از نوه ها عملکرد مغز و حافظه را افزایش می دهد.

صفحه ۱۷ و ۱۸ کتاب درسی (آماده شوید) **Get Ready**

Match the pictures with the following sentences.

جملات زیر را با تصاویر تطبیق دهید.

3

4

1

2

1. Children should respect their parents.

کودکان باید به والدین خود احترام بگذارند .

2. We have to take care of elderly people.

ما باید از افراد سالمند مراقبت کنیم .

3. Family members should listen to each other.

اعضای خانواده باید به یکدیگر گوش دهند .

4. We can help many people by donating what they need.

ما می توانیم با اهدا کردن چیزهایی که لازم دارند به خیلی از مردم کمک کنیم.

B. Why are these people famous?

چرا این افراد مشهور هستند؟

1. Rizali Khajavi

He saved the lives of passengers of a train.

او زندگی مسافران یک قطار را نجات داد.

2. Hassan Omidzadeh

He saved 30 students while the class was burning.

او (زندگی) ۳۰ دانش‌آموز را وقتی که کلاس در حال سوختن بود، نجات داد.

3. Jabbar Baghcheban

He established the first deaf school in Tabriz.

او اولین مدرسه ناشنویان را در تبریز بنیان نهاد.

4. Abbas Babaei

An Iranian pilot who served during the war.

یک خلبان ایرانی که در طول جنگ، خدمت کرد.

How do you feel when you read about these people?

وقتی درباره این افراد مطالعه می‌کنید چه احساسی دارید؟

C. Write appropriate nouns after the following adjectives. Then check (✓) the positive adjectives.

بعد از صفت‌های زیر اسم مناسب بنویسید. سپس صفت‌های مثبت را با (✓) علامت بزنید.

 a polite girl

یک دختر مؤدب

 a cruel leader

یک رهبر ظالم

 some lazy students

تعدادی دانش‌آموز تنبل

 two kind brothers

دو برادر مهربان

 a loving act

یک عمل دوست‌داشتنی

 some careful workers

تعدادی کارگر بااحتیاط

Conversation (مکالمه)

صفحه ۱۹ و ۲۰ کتاب درسی

Word Bank (بانک لغت)

take temperature اندازه گرفتن دما	physician پزشک	regard تلقی (داشتن)	dedicated متعهد
spare no pains از هیچ تلاشی دریغ نکردن	distinguished تشخیص دادن (فعل)، برجسته (صفت)	not surprisingly جای تعجب نیست	found تأسیس کردن

پرسش‌ها

پاسخ‌ها

فعالیت: کار، عمل، فعل، رفتار، کردار، کنش انجام‌دهندگان فعالیت: کارگر، کارمند، کارفرما، کارگزار و عامل	۱. در زبان فارسی چه نام‌هایی برای فعالیت‌های انسان و انجام‌دهندگان آن وجود دارد؟
به فعالیتی که آدمی انجام می‌دهد کنش و به انجام‌دهنده آن کنشگر می‌گویند.	۲. تعریف کنش و کنشگر را بنویسید.
۱- آگاهانه بودن ۲- ارادی بودن ۳- هدف‌دار بودن ۴- معنادار بودن	۳. مهم‌ترین ویژگی‌های کنش انسانی را نام ببرید.
اگر آدمی نسبت به کلمات و معانی آنها ناآگاه باشد، از گفتار باز می‌ماند. فردی که به واژگان و دستور یک زبان آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان سخن بگوید.	۴. مثالی ذکر کنید که در آن، فردی بدون آگاهی قادر به انجام کنش انسانی نیست.
زیرا ممکن است فردی از کاری آگاه باشد، اما تصمیم به انجام آن نگیرد.	۵. چرا برای انجام کنش انسانی علاوه بر آگاهی، اراده نیز ضروری است؟
زیرا انسان فعالیت‌های خود را با قصد و هدف خاصی انجام می‌دهد، اگرچه ممکن است همیشه به آن هدف نرسد.	۶. چرا می‌توان پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را از هر کنشگری پرسید؟
معنای	۷. جای خالی جمله زیر را با کلمه مناسب پر کنید. انسان‌ها با توجه به کنش خود، آن را انجام می‌دهند.
پیامدهای کنش را می‌توان به ارادی و غیرارادی (طبیعی) تقسیم نمود. پیامدهای ارادی خودشان کنش هستند و باید کنشگری آنها را انجام دهد، اما پیامدهای غیرارادی کنش نیستند بلکه نتیجه طبیعی کنش‌اند. به عنوان مثال دانشجویی کتاب درسی خود را می‌خواند و در پی آن به سؤالات امتحانی پاسخ می‌دهد و استاد متناسب با تلاش او به وی نمره می‌دهد. پاسخ به سؤالات امتحانی و نمره دادن استاد به او، پیامدهای ارادی کنش مطالعه کردن است (که اولی به اراده کنشگر و دومی به اراده دیگری وابسته است).	۸. پیامدهای کنش را چگونه می‌توان تقسیم‌بندی کرد؟ در قالب مثالی آن را توضیح دهید.
پیامدهای ارادی احتمالی‌اند، یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند (بستگی به اراده کنشگر دارد)؛ اما پیامدهای غیرارادی کنش قطعی‌اند.	۹. چه تفاوتی بین پیامدهای ارادی و غیرارادی کنشگر وجود دارد؟

پرسش متن

صفحه ۲ کتاب درسی

- به نظر شما فعالیت‌های انسان چه تفاوتی با فعالیت‌های مخلوقات دیگر دارد؟
 - کنش ویژگی‌هایی دارد که آن را از فعالیت سایر مخلوقات متمایز می‌کند. به نظر شما این ویژگی‌ها کدام‌اند؟
- ارادی بودن، آگاهانه بودن، هدف‌دار بودن، معنادار بودن و...

پرسش متن

صفحه ۳ کتاب درسی

- وقتی برای اولین بار می‌خواهید از کالایی پیچیده مانند دوربین عکاسی یا تلفن همراه استفاده کنید، به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنید ولی پس از آن، دیگر سراغی از دفترچه راهنما نمی‌گیرید؛ مگر اینکه مشکلی پیش بیاید. چرا؟
 - زیرا نسبت به عملکرد آن آگاهی پیدا کرده‌ایم و لذا خود را بی‌نیاز از دفترچه راهنما می‌بینیم.
 - قرار گرفتن بر سر دوراهی، یکی از ویژگی‌های کنش را نشان می‌دهد. آن ویژگی کدام است؟
- اینکه انسان در انجام کار و فعالیت صاحب اراده و اختیار است.

پرسش متن

صفحه ۴ کتاب درسی

- آیا فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش محسوب می‌شوند؟ چرا؟
- خیر، این‌گونه فعالیت‌ها طبیعی بوده و از اراده آدمی خارج‌اند.
- فردی از میان جمع برمی‌خیزد و پنجره اتاق را باز می‌کند. اگر از او بپرسید چرا چنین کاری کردی، چه می‌گوید؟
- می‌گوید برای عوض شدن هوای اتاق و ورود هوای تازه، پنجره را گشوده است. (در اینجا هدف کنش مورد نظر قرار می‌گیرد.)
- آیا انسان‌های مختلف از انجام کنش‌هایشان، هدف‌های یکسانی دارند؟ خیر، انسان‌ها بسته به عقاید، باورها، شرایط اجتماعی و... از انجام کنش‌ها، حتی یک کنش واحد، اهداف یکسانی را دنبال نمی‌کنند. به عنوان مثال هدف کسی از کمک به دیگران رضایت خداست و همین کنش را دیگری برای خودنمایی انجام می‌دهد.

گفت‌وگو کنید

صفحه ۴ کتاب درسی

- بوق زدن راننده، یک کنش است. درباره معنای مختلف آن با یکدیگر گفت‌وگو کنید.
- بوق زدن معانی زیادی می‌تواند داشته باشد. به عنوان مثال گاهی نشانه شادی است، گاهی نشانه اعتراض، گاهی بیانگر سپاس و تشکر از دیگری می‌باشد. گاهی بوق زدن نشان از سلام کردن یا خداحافظی از دیگری را دارد.

پرسش متن

صفحه ۵ کتاب درسی

- مدتی از شروع کلاس سپری شده است. همه به درس توجه دارند. ناگهان دانش‌آموزی در می‌زند و اجازه ورود می‌خواهد. کنش او چه تغییراتی در کلاس ایجاد می‌کند؟ درباره آثار و پیامدهای کنش او گفت‌وگو کنید. ورود دانش‌آموزی به کلاس درس هنگامی که معلم و دانش‌آموزان سرگرم کار آموزشی می‌باشند، می‌تواند در امر آموزش اختلال ایجاد کند. به عنوان مثال می‌تواند رشته کلام معلم را پاره کند یا تمرکز دانش‌آموزان را بر هم زند و این خود می‌تواند سبب ایجاد نوعی بی‌نظمی در کلاس باشد.
- آیا می‌توانید این پیامدها را دسته‌بندی کنید؟ در شکل‌گیری این جریان پیامدهای ارادی و غیرارادی پیش می‌آید.

به نظر شما، شناخت آثار و پیامدهای کنش انسان چه اهمیتی دارد؟ شناخت پیامدهای کنش انسانی از آن حیث قابل اهمیت است که آدمی می‌تواند با آگاهی و اراده خویش افعالش را چنان ساماندهی کند که دیگر بار گرفتار پیامدهای

پرسش‌ها

پاسخ‌ها

سلامت طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت (WHO) به معنای برخورداری از تأمین رفاه جسمانی، روانی، اجتماعی و نه فقط نداشتن بیماری و نقص عضو است.	۱. سلامت را از نظر سازمان بهداشت جهانی تعریف کنید.
سلامت سرشت و حالتی است که در آن اعمال بدن به درستی سر می‌زند و نقطهٔ مقابل بیماری نیست.	۲. سلامت را از نظر ابن‌سینا تعریف کنید.
در طب سنتی سلامت به تعادل میان مزاج چهارگانه شامل سردی، گرمی، خشکی و تری گفته می‌شود و طبق نظر بقراط تعادل میان صفرا، سودا، بلغم و خون است.	۳. سلامت را از نظر دانشمندان طب سنتی و بقراط تعریف کنید.
در لغت‌نامهٔ دهخدا سلامت «بی‌عیب شدن»، و در فرهنگ فارسی معین، «رهایی یافتن»، تعریف شده است.	۴. سلامت را از نظر لغوی تعریف کنید.
برترین نعمت‌ها، حسنۀ دنیا، نعمتی که انسان از شکر آن عاجز است و...	۵. در فرهنگ متعالی اسلام چه تعابیری برای سلامت به کار برده شده است؟
جنبهٔ معنوی	۶. در تعریف سازمان جهانی بهداشت (WHO) از پرداختن به کدام‌یک از جنبه‌های تعریف سلامت غفلت شده است؟
کیفیتی از زندگی است که در آن فرد از سلامت جسمانی، روانی- عاطفی، خانوادگی-اجتماعی و معنوی برخوردار است.	۷. با توجه به تعریف سازمان جهانی بهداشت و آموزه‌های دین اسلام تعریفی جامع از سلامت بیان کنید.
بهداشت عبارت است از تأمین، حفظ و بالا بردن سطح سلامت.	۸. بهداشت را تعریف کنید.
بهداشت وسیله‌ای برای رسیدن به سلامت است. به عبارت دیگر تأمین سلامت مستلزم رعایت «بهداشت» است. بنابراین، این دو کلمه مترادف هم نیستند.	۹. ارتباط سلامت و بهداشت را شرح دهید.

۱۶. نشانه‌های سلامت روانی را بنویسید.	سازگاری فرد با خود و دیگران، قضاوت نسبتاً صحیح در برخورد با مسائل، داشتن روحیه انتقادپذیری، داشتن عملکرد مناسب در برخورد با مشکلات
۱۷. سلامت اجتماعی را توضیح دهید.	سلامت اجتماعی وضعیت رفتارهای اجتماعی موردانتظار از فرد را شامل می‌شود که اثرات شناخته شده و مثبتی بر جسم و روان فرد دارد.
۱۸. ویژگی‌های افراد سالم از نظر اجتماعی را بنویسید.	افراد سالم از نظر اجتماعی طیف وسیعی از ارتباطات را با دوستان، خانواده و آشنایان دارند و قادر به تعامل سالم با دوستان صمیمی خود هستند، می‌توانند به حرف دیگران گوش دهند، دریافت‌های قلبی خود را ابراز کنند. پیوندها و دوستی‌های سالمی تشکیل دهند.
۱۹. ویژگی‌های سلامت معنوی را شرح دهید.	سطح بالایی از ایمان به خداوند، امیدواری، تعهد، کمال‌جویی، پایبندی به اخلاقیات و هدف داشتن در زندگی، اعتقاد به معنویت و معاد
۲۰. عوامل مؤثر بر سلامت را نام ببرید.	چهار عامل: ۱- سبک زندگی، ۲- عوامل ژنتیکی و فردی ۳- عوامل محیطی، ۴- دسترسی به خدمات بهداشتی-درمانی

فعالیت (۱): گفت‌وگوی کلاسی ----- صفحه ۲ کتاب درسی

پیام مشترک اخبار فوق (صفحه ۲ کتاب درسی) به نظر شما چیست؟ عوامل تهدید کننده سلامتی در ایران و افزایش احتمال ابتلا به بیماری‌های قلبی-عروقی و سایر بیماری‌های وابسته به رژیم غذایی مانند دیابت و بیماری‌های گوارشی. مشاهدات شما در محل زندگیتان تا چه حد این اخبار را تأیید می‌کند؟ افزایش آمارها به صورت عینی در زندگی روزمره نیز قابل مشاهده است.

برای رفع مشکلات موجود و بهبود وضعیت سلامت مردم در جامعه پیشنهاد شما چیست؟ کنترل فشار خون، قند خون، چربی‌های خون و همچنین اصلاح الگوی زندگی، افزایش سطح فعالیت‌های بدنی و پرهیز از مصرف دخانیات

فعالیت (۲): گفت‌وگوی گروهی ----- صفحه ۳ کتاب درسی

با تجزیه و تحلیل به تعاریف ارائه شده از سلامت، تعریف جامع سلامت را از نظر گروه خودتان بنویسید. برخورداری از سلامت کامل جسمی، روانی، اجتماعی، معنوی و خانوادگی و نه فقط نداشتن بیماری و نقص عضو. در سلامتی کامل فعالیت‌های بدن به طور طبیعی انجام می‌پذیرد.

صفحه ۶ و ۷ کتاب درسی

فعالیت (۳): گفت‌وگوی گروهی

با توجه به متن، ابعاد مختلف سلامت این افراد را شناسایی کنید.

به ترتیب جنبه‌های جسمانی - روانی - اجتماعی - روانی

با توجه به ابعاد سلامت، یک شخصیت ذهنی را که دارای سلامت در تمام ابعاد است، توصیف کنید.

فردی که دارای سلامتی کامل جسمانی بوده و بیماری خاصی بدن وی را درگیر نکرده است، به لحاظ روانی در وضعیت مطلوبی قرار دارد و می‌تواند در محیط‌های گوناگون رفتار مناسب داشته باشد. توانایی برقراری ارتباط با اطرافیان را دارد، می‌تواند در زمینه‌های شغلی یا تحصیلی موفق بوده و روند مطلوبی داشته باشد و در مجموع سبک زندگی صحیح و متناسب با محل زندگی و خانواده خود را داراست.

صفحه ۱۱ کتاب درسی

فعالیت (۵): فعالیت انفرادی

مهم‌ترین عوامل مؤثر بر سلامت افراد را در محل زندگی خود شناسایی و فهرست کنید.

رفتارهای تغذیه‌ای - میزان تحرک و سبک زندگی - ویژگی‌های اخلاقی - وراثت و ژنتیک - رعایت بهداشت و دریافت خدمات بهداشتی و عوامل فیزیکی و شیمیایی محیط زیستی.

از میان آنها، عوامل قابل کنترل را شناسایی کرده و برای کنترل آنها پیشنهاد ارائه دهید.

رفتارهای تغذیه‌ای مانند پرهیز از مصرف بیش از حد غذاهای فست‌فود، رعایت بهداشت در مراحل مختلف تهیه غذا، میزان مصرف غذا و تنوع تغذیه‌ای، رعایت میزان مناسب فعالیت‌های بدنی روزانه با توجه به سن، جنس و وضعیت سلامتی، رعایت بهداشت در حفظ محیط زیست اطراف زندگی و همچنین فراهم آوردن خدمات بهداشتی مناسب.

فارسی (۳)

ستایش

واژه‌نامه

مَلِک: پادشاه، خداوند (مَلِک: فرشته)	ثنا: ستایش، سپاس
فضل: بخشش، کرم	شبهه: مانند، مثل، همسان
پوییدن: حرکت به سوی مقصدی برای به دست آوردن	وهم: پندار، تصوّر، خیال
و جست‌وجوی چیزی، تلاش، رفتن	عزّ: ارجمندی، گرمی شدن، مقابل ذلّ
توحید: خدا را یگانه دانستن	جلال: بزرگواری، شکوه، از صفات خداوند که به مقام کبریایی او اشاره دارد.
سزا: سزاوار، شایسته، لایق	یقین: بی شبهه و شک بودن، امری که واضح و ثابت شده باشد.
حکیم: دانا به همه چیز، دانای راست‌کردار، از نام‌های خداوند تعالی؛ به این معنا که همه کارهای خداوند از روی دلیل و برهان است و کار بیهوده انجام نمی‌دهد.	سرور: شادی، خوشحالی
کریم: بسیار بخشنده، بخشاینده، از نام‌ها و صفات خداوند	جود: بخشش، سخاوت، کرم
رحیم: بسیار مهربان، از نام‌ها و صفات خداوند	جزا: پاداش کار نیک
نماینده: آنکه آشکار و هویدا می‌کند، نشان‌دهنده	روی: چاره، امکان، راه

معنی ابیات (ملکا، ذکر تو گویم) صفحه ۱۰ کتاب درسی

ملکا ذکر تو گویم که تو پاک و خدایی / نروم جز به همان ره که توأم راه نمایی

خداوند، تنها نام تو را بر زبان می‌آورم زیرا پروردگار پاک من هستی و جز به راهی که تو نشانم می‌دهی، نمی‌روم. (جز به راهی که تو راهنمای من هستی، نمی‌روم).

آرایه: تلمیح به «الحمد لله»، «اهدنا الصراط المستقیم» و «سبحان الله» / توأم راه‌نمایی: ایهام (۱- تو آن راه را نشانم می‌دهی. ۲- تو راهنمای من هستی.) / مَلِک: استعاره و مجاز از خداوند

همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم / همه توحید تو گویم که به توحید سزایی

تنها در جست‌وجوی بارگاه تو هستم؛ به سبب لطف و کرم تو، در پیوه و تلاشم؛ تنها ذکر یگانگی تو را می‌گویم؛ زیرا سزاوار یگانگی هستی.

آرایه: تلمیح به «ایاک نعبد» و «قل هو الله احد» / جویم، پویم، گویم: جناس ناهمسان (ناقص)

تو حکیمی تو عظیمی تو کریمی تو رحیمی / تو نماینده فضلی تو سزاوار ثنایی

خداوندا، تو دانا، بزرگ، بخشنده و مهربان هستی، تو نشان دهنده لطف و بخشندگی و شایسته ستایش هستی.

آرایه: تلمیح به «بسم الله الرحمن الرحيم» / حکیم، عظیم، کریم، رحیم (صفات الهی): مراعات نظیر / تو: واژه آرایه / واج آرایه مصوت «ی»

توان وصف تو گفتن که تو در فهم ننگی / توان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی

نمی توان تو را وصف کرد زیرا تو فراتر از فهم و ادراک هستی و نمی توان مثل و ماندنی برای تو تصور کرد زیرا تو در وهم و خیال نمی گنجی.

آرایه: تلمیح به «لیس کمثله شیء» / فهم، وهم: جناس ناهمسان (ناقص)

بم عزّی و جلالی، بم علمی و یقینی / بم نوری و سروری، بم جودی و جزایی

خدایا تو عزت، شکوه، دانش و باور هستی؛ روشنی، شادی، بخشش و پاداش هستی.

آرایه: تلمیح به «الله نور السموات و الارض» و «ذوالجلال و الاکرام» / عز، جلال، علم، یقین، نور، سرور، جود، جزا (اسامی خداوند): مراعات نظیر / واج آرایه مصوت «ی» / همه: واژه آرایه (تکرار)

نکته: در بیت، هشت جمله دیده می شود: همه عزّی و جلالی همه علمی و یقینی / همه نوری و سروری، همه جودی و جزایی / نوع واو: ربط (زیرا بعد از فعل آمده اند).

بم غیبی تو بدانی، بم عیبی تو پوشی / بم بیشی تو بکاهی، بم کمی تو فزایی

همه رازهای نهانی را می دانی و همه عیبها را می پوشانی، همه کم و زیاد شدن ها به دست توست.

آرایه: تلمیح به «علام الغیوب»، «ستار العیوب» و «تعز من تشاء و تدل من تشاء» / بیشی، کمی - بکاهی، فزایی: تضاد / غیبی، عیبی: جناس ناهمسان (ناقص) / همه، تو: واژه آرایه (تکرار)

لب و دندان سنایی، بم توجید تو گوید / مگر از آتش دوزخ بودش روی ربایی

سنایی با تمام وجود، یگانگی تو را می ستاید. امید است (شاید) که او (سنایی) از آتش دوزخ رهایی بیابد.

آرایه: لب و دندان: مجاز از کل وجود / روی: ایهام تناسب (۱- معنی نزدیک: امید، راه، امکان ۲- معنی دور: چهره، تناسب با لب و دندان) / آتش، دوزخ - لب، دندان، روی: مراعات نظیر

نکته: نقش ضمیر «ش»: متمم (بودش روی رهایی: برای او امید رهایی باشد).

حکیم سنایی غزنوی

نگارش (۳)

درس ۱: خاطره نگاری

فعالیت

صفحه ۱۵ کتاب درسی

در دو بند زیر خاطره پیش گفته با دو زاویه دید نوشته شده است. این دو بند را بخوانید و با هم مقایسه کنید.

- « جوان آن شب به آستانه بیست سالگی پای می نهاد. قرار بود بچه های خوابگاه برایش جشن تولد بگیرند؛ کم کم سال دوم دانشگاه را پشت سر می گذاشت. تمام حواسش به آن شب بود و سعی می کرد زودتر خود را به اتوبوس سرویس کوی دانشگاه برساند که...»

زاویه دید: سوم شخص (دانای کل)

- «بیست سالم بود؛ قرار بود بچه های خوابگاه برای من جشن تولد بگیرند؛ کم کم سال دوم دانشگاه را پشت سر می گذاشتم. تمام حواسم به امشب بود و سعی می کردم زودتر خودم را به اتوبوس سرویس کوی دانشگاه برسانم که...»

زاویه دید: اول شخص

فعالیت

صفحه ۱۷ کتاب درسی

آیا جز مواردی که برای شروع خاطره نگاری شمردیم، به نظر شما شیوه دیگری نیز وجود دارد که آغازگر مناسبی برای نوشتن خاطره تلقی شود؟ نمونه بیاورید.

توصیف فضای نوشته و ذکر جزئیات (مانند متن خاطره های روزها، نوشته اسلامی ندوشن در انتهای کتاب)

کارگاه نوشتن

صفحه ۲۳ و ۲۴ کتاب درسی

- ۱) به پیوست کتاب مراجعه کنید و متن «روزها»، نوشته محمدعلی اسلامی ندوشن را بخوانید و به سؤال های زیر پاسخ دهید.

الف) کدام ویژگی ها این نوشته را به عنوان «خاطره» از سایر قالب ها مجزا می کند؟

- ۱- بازگویی وقایع زندگی نویسنده ۲- رعایت تسلسل و توالی زمانی رویداد ۳- انتخاب عنوان زیبا و جذاب ۴- توصیف دقیق جزئیات ۵- استفاده از اصطلاحات محاوره ای و روزمره ۶- سادگی و صمیمیت نوشته ۷- آغاز مناسب
- ب) متن را با توجه به معیارهای زیر بررسی کنید.

- موضوع: موضوع با متن هماهنگی کامل دارد و نویسنده روزهایی را که درس می خوانده، توصیف می کند.

- زاویه دید: اول شخص است.

- شروع: نویسنده با توصیف جزئیات مانند مسیر خانه به مدرسه و توصیف مکان دبستان و مقدم داشتن آنها بر اصل نوشته خود، علاوه بر نشان دادن اهمیت این موضوعات و محقق کردن هدف خود، فضاسازی مناسبی در ذهن مخاطب برای کشش بیشتر او ایجاد کرده است. نویسنده به منظور جذب مخاطب، یکی از خاطرات زندگی خود را به رشته تحریر درآورده است.

● **سادگی و صمیمیت زبان:** استفاده از قالب آزاد برای نوشتن، به‌کارگیری اصطلاحات عامیانه و روزمره مانند «شل‌شل»، توصیف موقعیت هم‌کلاسی‌ها، ظاهر معلم و رفتار او و آوردن نام موادّ درسی، بر سادگی و صمیمیت نوشته افزوده است.

۲) **یکی از خاطرات زندگی خود را بنویسید.**

صدایی مرا به خود آورد. ابتدا تصور کردم گمانی بیش نیست اما دقیق‌تر که گوش کردم متوجه هیاهو و فریادهایی شدم که از سمت خیابان می‌آمد. خانه ما پنجره‌های بزرگی داشت که رو به خیابان باز می‌شدند. خانه‌ها در آن زمان یک یا دو طبقه بود و به‌ندرت خانه سه طبقه می‌دیدیم. مثل الان نبود که برج‌های سر به فلک کشیده تمام فضای مقابل دید را بگیرند. خانه ما هم دو طبقه بود و ما در طبقه دوم زندگی می‌کردیم. پنجره را گشودم. هیاهوی مردم که از شوق پرچم ایران را در دست گرفته و به خیابان‌ها ریخته بودند برایم تعجب‌انگیز بود. چی شده؟ در آن روزهای جنگ آن همه هلهله و بوی اسفند روی آتش و شوق و فریاد چه معنی داشت؟ چرا توی این گرمای خردادماه مردم هیجان‌زده شده‌اند؟ یک دفعه وسط جمعیت دوست صمیمی و هم‌کلاسی عزیزم را دیدم که دست تکان می‌داد و صدایم می‌زد. نمی‌دانم چطور حاضر شدم و به خیابان رفتم. صدای رادیوهایی که مردم به دست گرفته بودند بلند بود. مجری رادیو در حین نواختن آهنگ رزمی مرتب می‌گفت: شنوندگان عزیز توجه فرمایید، توجه فرمایید. خرمشهر شهر خون و قیام آزاد شد. مردم الله اکبر می‌گفتند. سینی‌های پراز شیرینی روی دست قناد محله بود و داشت آنها را بین مردم پخش می‌کرد. خوردن شیرینی و شربت در آن هوای گرم خردادماه چقدر لذت‌بخش بود. خرمشهر به آغوش ملت بازگشته بود. یادش بخیر.

مثل نویسی صفحه ۲۷ کتاب درسی

مثل‌های زیر را بخوانید. سپس یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

● از دل برود هر آن که از دیده برفت.

● باز فیلسف یاد هندوستان کرد.

● به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی.

از دل برود هر آن که از دیده برفت.

در یکی از محله‌های قدیمی تهران دیده به جهان گشودم. آن زمان مثل حالا نبود که همسایه‌های آپارتمان‌نشین از حال و روز هم خبری نداشته باشند و همدیگر را نشناسند. در همسایگی ما دختری با خانواده‌اش زندگی می‌کرد که با هم خیلی صمیمی بودیم. معمولاً از صبح تا شب همدیگر را می‌دیدیم. گاهی که امکان دیدن یکدیگر را نداشتیم از داخل حیاط‌ها با هم صحبت می‌کردیم و ارتباط داشتیم. خلاصه، روزگار پراز شور و نشاطی را می‌گذراندیم. چند سال به همین منوال گذشت تا اینکه پدرم خانه را فروخت و مجبور به نقل مکان شدیم. تمام وجودم پراز غم و ماتم شده بود. نمی‌توانستم جدایی از دوستم را تحمل کنم. به هر حال باید شرایط جدید را می‌پذیرفتم. سال‌ها گذشت و من از یاد دوست شفیق و مهربانم هیچ‌گاه غافل نبودم. بعد از گذشت چندین سال به طور اتفاقی او را دیدم. با دقت در چهره‌اش او را شناختم اما با اینکه به او نشانه‌های متعددی دادم او مرا به یاد نیاورد و شاید هم وانمود می‌کرد که مرا به خاطر ندارد. همان لحظه بود که این مثل به ذهنم رسید؛ «از دل برود هر آن که از دیده برفت.»

درس ۲: نگارش ادبی (۱)، نثر ادبی

فعا لیت (۱) صفحه ۳۲ کتاب درسی

جمله زبانی زیر را به نثر ادبی تبدیل کنید.

زمستان گذشت و بهار آمد.

- دیو سرما رخت بریست و کودک زیبای طبیعت متولد شد.

- زمستان بار سفر بست و بهار هزار رنگ رخ نمود.

فعا لیت (۲) صفحه ۳۴ کتاب درسی

متن زبانی زیر، درباره دریاست، آن را به متن ادبی (نثر ادبی) تبدیل کنید.

دریاها، آب‌های گسترده در سطح زمین هستند. موج‌های دریا به‌ویژه در هنگام وزش باد به چند متر می‌رسند. دریاها، منابع غذایی و بزرگ‌ترین پشتوانه اقتصادی کشورها به شمار می‌آیند.

آبی دریا، سفره وسیع و بی‌انتهای خود را روی این کره خاکی پهن کرده است. باد، قدرتمندانه امواج تنومند و خشمگین دریا را به صخره‌ها می‌کوبد تا قد برافرازند. دریا در دل، دنیایی دارد، پراز شگفتی و راز. مهربان‌خدا ی از دل این پدیده زیبا، خوردنی‌های گوارا به بشر هدیه داده و به وی قدرت تجارت از پهنه بی‌کران آب‌ها را عطا نموده است.

فعا لیت (۳) صفحه ۳۶ کتاب درسی

دو تابلوی اطلاع‌رسانی به دو گونه نثر زبانی و نثر ادبی برای حمایت از کالای ایرانی بنویسید.

نثر زبانی: همه، تولیدات ملی و کالای ایرانی می‌خریم تا کارگران بیکار نشوند.

نثر ادبی: ای ایران، با افتخار بردستان توانمند کارگزارانت بوسه می‌زنم و حامی تولیدات وطنی می‌شوم تا حیاتی دوباره یابی.

کارگاه نوشتن صفحه ۳۷ و ۳۸ کتاب درسی

۱) متن‌های زیر را بخوانید و آنها را بر اساس دو عنصر خیال و احساس و انتخاب واژه‌های مناسب بررسی کنید.

الهی، به حرمت آن نام که تو خوانی و به حرمت آن صفت که تو چنانی، دریاب که می‌توانی.

الهی، عمر خود به باد کردم و بر تن خود بیداد کردم، گفتمی و فرمان نکردم، درماندم و درمان نکردم. الهی، عاجز و سرگردانم، نه

آنچه دارم، دانم و نه آنچه دانم، دارم.

رسائل جامع فارسی، خواجه عبدالله انصاری

آسمان کویر، این نخلستان خاموش و پرمهتابی که هرگاه مشت خونین و بی‌تاب قلبم را در زیر باران‌های غیبی سکوتش می‌گیرم

و نگاه‌های اسیرم را همچون پروانه‌های شوق در این مزرع سبز آن دوست شاعرم رها می‌کنم، ناله‌های گریه‌آلود آن روح دردمند

و تنها را می‌شنوم، ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین و بزرگم را که چون این شیعه گمنام و غریبش... سر در حلقوم چاه

می‌ژرد و می‌گریست. چه فاجعه‌ای است در آن لحظه که یک مرد می‌گرید... چه فاجعه‌ای!

کویر، دکتر علی شریعتی

هر دو متن ادبی، زیبا، آراسته به صور خیال و سرشار از احساس هستند. استفاده از واژه‌های مناسب در هر متن به چشم می‌خورد. متن اول عارفانه، ادبی، دارای جملات کوتاه، آراسته به آرایه سجع و متن دوم توصیفی، ادبی و آراسته به انواع آرایه‌های ادبی است.

۲) متنی ادبی درباره یک صبح سرد و برفی زمستان بنویسید.

دیدگان خود را گشودم. نزدیک پنجره رفتم. چه صبح دل‌انگیزی! شاخه‌های خشک درختان پوشیده از قندیل‌های براق بود. نظری به آسمان انداختم. دانه‌های سپید برف همچون ستاره‌های درخشان منظم و آرام به سوی زمین تیره، روان بودند. خالق زیبایی‌ها به آنها فرمان داده بود تا هر کدام در جای خود بنشینند. تصویری از عروسی زیبا با دامنی سپید مقابل دیدگانم جلوه‌گر شد. پرندگان آواز خوان از فرط سرما، زیر سقف خانه‌ها پناه گرفته بودند و با نگاه ملتسمانه خود، دانه می‌طلبیدند. پنجره را گشودم، کمی گندم برایشان ریختم. ناگهان فوجی از گنجشک‌های کوچک و ظریف به طرف گندم‌ها حمله‌ور شدند. اشتیاقی وصف‌ناپذیر وجودم را فرا گرفت. مرواریدهای برف تمام طبیعت را در سیطره خود گرفته و حاکم بی‌بدیل زمین و آسمان شده و فرمان محو آلودگی را صادر نموده بودند. صدایی مرا به خود آورد. تلویزیون اعلام کرده: «امروز مدرسه‌ها تعطیل است.» بوسه‌ای بر چهره پیک خوش خبرم-مادر- زدم. سراز پا نشناختم و از شادی پرکشیدم. لباس گرمم را پوشیدم و به حیاط رفتم و مشغول ساختن آدم برفی شدم. با زمین و آسمان هم‌نوا شدم. احساس سرما نمی‌کردم. حاضر نبودم طراوت آن صبح قشنگ و برفی را با هیچ چیزی عوض کنم. حتی با یک لیوان چای داغ.

شعر گردانی صفحه ۴۱ کتاب درسی

شعر زیر را بخوانید و برداشت خود را از آن بنویسید.

عشق، شوری در نهاد ما نهاد	جان ما در بوته سودا نهاد
گفت‌وگویی در زبان ما فکند	جست‌وجویی در درون ما نهاد
دم به دم در هر لباسی رخ نمود	لحظه‌لحظه جای دیگر پا نهاد

فخرالدین عراقی

شعر، عارفانه است و در دسته ادبیات غنایی جای می‌گیرد. این ابیات، قصه آفرینش انسان و واگذاری عشق خالق در وجود مخلوق را به عنوان یک ودیعه الهی بازگو می‌کند. شاعر، عشق را عامل شور و شوق در انسان معرفی می‌کند و فطرت را جوینده حقیقت می‌داند. از دید شاعر، عشق جلوه‌های متعددی دارد که هر لحظه با توجه به ظرفیت افراد در وجود آنها رخ می‌نماید. خداوند برای نشان دادن نهایت صنع خود اسرار عشقش را در تک‌تک پدیده‌های آفرینش متجلی می‌سازد.

درس ۳: نگارش ادبی (۲)، قطعه ادبی

فعا لیت

صفحه ۴۷ کتاب درسی

با توجه به متن «چراغ سبز» به پرسش های زیر پاسخ دهید.

الف) همان گونه که در پایه نهم خواندید بخش های اصلی متن شامل موضوع، مقدمه (زمینه چینی)، تنه (بدنه) و نتیجه (پایان بندی) است. این بخش ها را در متن مشخص کنید.

موضوع: چراغ سبز

- مقدمه
چراغ راهنما قرمز می شود، ترمز می کنیم و پشت چراغ قرمز می ایستیم.
- بدنه (۱)
در همین لحظه چند پرنده از روی سیم های برق بالای سرمان برمی خیزند، بال زنان از چراغ قرمز رد می شوند و به طرف دیگر خیابان می روند. چرا پرنده ها چراغ قرمز را رعایت نمی کنند؟! اما پرنده ها که ماشین نیستند! آیا تنها ماشین ها و قطارها و کشتی ها و هواپیماها چراغ راهنما دارند؟
- بدنه (۲)
چرا باد که می آید، بدون توجه به چراغ راهنما از چهارراه ها می گذرد؟
- بدنه (۳)
چرا وقتی که «سیل» می آید، هیچ کدام از قوانین راهنمایی و رانندگی را رعایت نمی کند؟ از کوچه ها و خیابان ها و چراغ قرمزها رد می شود، همه چیز را خراب می کند و خیابان های جدید می سازد!
- بدنه (۴)
اما سیل و باد که ماشین نیستند تا پشت چراغ قرمز، ترمز کنند و به احترام قانون بایستند! آیا آنها هیچ قانونی را رعایت نمی کنند؟
- بدنه (۵)
نه! فکر می کنم آنها هم هر کدام برای خودشان قانونی دارند و چراغ راهنمای خودشان را رعایت می کنند! مثلاً روزها که چراغ زرد آسمان روشن می شود، پرندگان به پرواز درمی آیند و غروب که چراغ آسمان قرمز می شود به آشیانه بازمی گردند.
- بدنه (۶)
پروانه ها هم وقتی که چراغ چمن سبز می شود به پرواز درمی آیند و هنگامی که به چراغ قرمز چمن می رسند، توقف می کنند.
- بدنه (۷)
چراغ درختان که زرد و قرمز می شود، پاییز از چهارراه فصل ها می گذرد. خلاصه ماشین ها، آدم ها و پرندگان و همه موجودات برای خودشان قوانین راهنمایی دارند. اما آیا قوانین راهنمایی برای ماشین ها و آدم ها یکسان است؟
- بدنه (۸)
نه! ماشین ها همیشه باید قوانین راهنمایی را رعایت کنند ولی آدم ها که ماشین نیستند تا در همه جا این قوانین را رعایت کنند!
- بدنه (۹)
زیرا زندگی تنها یک خیابان نیست که سر همه چهارراه های آن چراغ راهنما گذاشته باشند و جایی مخصوص عابر پیاده خط کشی کرده باشند.

بدنه (۱۰) زیرا بعضی از قسمت‌های زندگی اصلاً آسفالت نشده است، بلکه جاده‌ای است سنگلاخ و پرپیچ‌وخم و پراز دژه و پرتگاه.

بدنه (۱۱) زیرا در بعضی از قسمت‌های زندگی اصلاً جاده‌ای پیدا نیست. زیرا در بعضی از راه‌ها فقط یک جای پا، جاده را نشان می‌دهد. زیرا در بعضی از جاها حتی جای پای هم پیدا نیست و ما اولین رهگذر آن راه هستیم که جای پای ما جاده را می‌سازد.

بدنه (۱۲) زیرا در بعضی از قسمت‌های زندگی اصلاً راه عبور نیست، بلکه کوهی است که باید با چنگ و دندان از صخره‌های سخت و عمودی آن بالا رفت.

بدنه (۱۳) در چنین چهارراه‌هایی هیچ چراغ راهنمایی نیست، به‌جز چراغی که در دل‌های ما روشن است.

در چنین راه‌هایی اگر ناگهان چراغ قرمز خون، به علامت خطر روشن شود، آیا باید بایستیم و از رفتن بمانیم، یا خطر کنیم و پیش برویم تا چراغ سبز را برای دیگران روشن کنیم؟
«در همین فکرها هستم که ناگهان چراغ راهنما پیش روی ما سبز می‌شود؛ به راه می‌افتیم.»

ب) وجود چه عناصری در این متن سبب شده است آن را قطعه ادبی بنامیم؟ آنها را در متن مشخص کنید.

۱- استفاده از عنصر خیال و احساس: روزها که چراغ زرد آسمان روشن می‌شود، پرنندگان به پرواز درمی‌آیند و غروب که چراغ آسمان قرمز می‌شود به آشیانه بازمی‌گردند. / در چنین چهارراه‌هایی هیچ چراغ راهنمایی نیست، به‌جز چراغی که در دل‌های ما روشن است.

۲- آرایه‌های ادبی: بی‌توجهی باد: تشخیص / چراغ قرمز خون: تشبیه / چراغ سبز (تا چراغ سبز را برای دیگران روشن کنیم): استعاره / خیابان، چهارراه، ماشین و...: مراعات نظیر / ماشین، قطار، کشتی، هواپیما: مراعات نظیر / بی‌توجهی باد: تشخیص / سیل قوانین راهنمایی و رانندگی را رعایت نمی‌کند: تشخیص / ماشین، چراغ قرمز، ترمز: مراعات نظیر / چراغ زرد آسمان: استعاره / پرنندگان، پرواز، آشیانه: مراعات نظیر / چراغ چمن: تشبیه / چراغ قرمز چمن: استعاره / چراغ، زرد، قرمز، چهارراه: مراعات نظیر / چراغ درختان: استعاره / پاییز از چهارراه فصل‌ها می‌گذرد: تشخیص / آدم‌ها، پرنندگان، موجودات: مراعات نظیر / خیابان، چهارراه، چراغ راهنما، عابر پیاده، خط‌کشی: مراعات نظیر / زندگی مانند جاده: تشبیه / کوه، صخره- چنگ، دندان: مراعات نظیر / چراغ: استعاره / چراغ قرمز خون: تشبیه / چراغ سبز: استعاره
۳- کوتاه بودن متن

۴- ساده و صمیمی بودن متن: اما پرنده‌ها که ماشین نیستند! / اما سیل و باد که ماشین نیستند تا پشت چراغ قرمز، ترمز کنند و به احترام قانون بایستند.

۵- نگاه تازه و بدیع به مسیر زندگی انسان با استفاده از یک پدیده اجتماعی مانند چراغ سبز: بعضی از قسمت‌های زندگی اصلاً آسفالت نشده است، بلکه جاده‌ای است سنگلاخ و پرپیچ و خم و پراز دژه و پرتگاه. زندگی تنها یک خیابان نیست که سرهمه چهارراه‌های آن چراغ راهنما گذاشته باشند و جایی مخصوص عابر پیاده خط‌کشی کرده باشند.

۶- آغاز زیبا و متفاوت متن، ادامه مناسب و پایان و نتیجه تأثیرگذار

فعالیت

صفحه ۴۸ کتاب درسی

می‌توانید بگویید در جمله «چراغ درختان که زرد و قرمز می‌شود، پاییز از چهارراه فصل‌ها می‌گذرد.» چه آرایه‌هایی دیده می‌شود؟ چراغ درختان: استعاره از برگ‌های درختان / پاییز از چهارراه فصل‌ها می‌گذرد: تشخیص / چهارراه فصل‌ها: تشبیه

فعالیت

صفحه ۵۰ کتاب درسی

پس از مطالعه متن بالا (صفحه ۴۹ و ۵۰ کتاب درسی)، پرسش‌های زیر را در گروه پاسخ دهید.

۱) در این متن، چه نگاه تازه‌ای به موضوع زمستان دیده می‌شود؟

این متن ادبی نگاه زیبا و تازه‌ای به زمستان دارد. زمستان طبیعت را با زمستان درون انسان‌ها به زیبایی مقایسه کرده است. زمستان را دارای حکمران و موسیقی آن را قارقار کلاغ می‌داند. نویسنده از رنگ برف و سیاهی کلاغ به خوبی بهره گرفته و این دو رنگ متضاد را به زیبایی با هم درآمیخته است تا یکی شوند و در انتها مقایسه به جایی بین زمستان طبیعت و زمستان درون انسان‌ها انجام داده است. یکی از عوامل ایجاد زمستان و سردی آن را شیطان می‌داند و به ما توصیه می‌کند که برای بهاری شدن درون، باید شیطان را طرد کرد.

۲) آیا در این متن از واژه‌ها و آرایه‌های ادبی مناسب استفاده شده است؟

بله، مثلاً استفاده از واژه حکمرانی به جای حکومت و یا بهارانه به جای بهاری و ضیافتکده به جای محل مهمانی. (استفاده از واژه‌های مناسب)

از آرایه‌های ادبی مانند تشخیص (بهار به تو سلام نخواهد کرد)، مراعات نظیر (اگر جانمان بهارانه شود، بلبان بر شاخه قلبمان می‌نشینند)، کنایه (به انجماد و یخبندان تن بسپاریم)، استعاره (در ما، گل می‌رویند) و... استفاده کرده است. این قطعه ادبی دارای عنصر خیال، احساس و عاطفه است.

کارگاه نوشتن

صفحه ۵۱ تا ۵۴ کتاب درسی

۱) پس از مطالعه متن زیر (صفحه ۵۱ و ۵۲ کتاب درسی)، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

۱- آغاز، میانه و پایان بندی متن را بررسی کنید.

موضوع: نماز

مقدمه
طوفان در وسعت روح می‌پیچد. گردباد اضطراب در وجودت می‌چرخد و موج در موج، حادثه‌ها و خطرهای بر ساحل قلبت سر می‌کوبند.

بدنه (۱)
پناهگاه کجاست؟ کدام آرامش، نگاه خسته و نگران را خواهد نواخت؟ کدام لنگرگاه امن، کشتی شکسته جان را پناه خواهد داد؟

بدنه (۲)
در تنهایی و بی‌پناهی، در لحظه‌های غریبانه زندگی، وقتی هیچ کس و هیچ چیز نیست، یک تکیه‌گاه باقی است؛ تکیه‌گاه نماز!

بدنه (۳)
چرا احم؟ چرا اندوه؟ وقتی کسی هست که لب‌هایت را به تبسم بگشاید؛ وقتی بهانه بزرگی برای زدودن اندوه هست، چرا به آن پناه نبریم؟

نگارش

درس ۳

بدنه (۴) وقتی سجاده را می‌گسترانی، بهشت پیش رویت در می‌گشاید؛ همه گل‌های بهاری به تبسم می‌ایستند و نسیم نجوای فرشتگان و صدای بال ملکوتیان در فضا می‌پیچد.

بدنه (۵) وقتی تکبیر می‌گویی و «بزرگ‌ترین» را می‌خوانی، همه چیز در نگاهت کوچک می‌شود. همه آنچه در نگاه بی‌نمازان بزرگ است در حقیرانه‌ترین هیئت چهره می‌نماید. مگر ما همواره شکست خود را آن‌گاه نمی‌بینیم که مشکل را بزرگ‌تر از خویش ببینیم؟ وقتی به بزرگ‌ترین، پیوند می‌خوریم دیگر کوچک نیستیم.

قطره دریاست اگر با دریاست ورنه او قطره و دریا دریاست

بدنه (۶) نماز فرصت بزرگ شدن است؛ بزرگ‌تر شدن از هر چیز جزا و در کنار این بزرگ شدن، درک کوچکی خویش در مقابل آن بزرگ. چه تناقض شکوهمندی! در عین بزرگ دیدن، کوچک انگاشتن، در نهایت سر نهادگی، سرفرازی دیدن و در اوج عظمت، خشوع، خضوع و تواضع را چشیدن.

بدنه (۷) نماز، ادراک عظمت او و درک عظمت خویش است. به رکوع می‌رویم و با این خم شدن در مقابل دوست، بزرگ می‌شویم. بزرگ‌تر از آسمان، بزرگ‌تر از کهکشان‌ها به سجده می‌رویم و در این نهایت افتادگی، از خاک به عالم پاک پل می‌بندیم.

نتیجه نماز پیوستن و گسستن است؛ گسستن از اغیار و پیوستن به یار، بریدن از ناراستی و پیوستن به درستی. نماز با سلام پایان می‌یابد و «سلام» نشانه سلامتی است. پایان نماز تضمین «سلامت» است که هر کس تا «سلام» نماز را با خدا باشد، به ساحل سلامت اندیشه و روح و جان رسیده است.

«طوفان در وسعت روح می‌پیچد ... سر می‌کوبند.» مقدمه متن است که نویسنده با استفاده از آغازی مناسب، نوشته را جذاب‌تر نموده است. از همان ابتدا استفاده از آرایه تشبیه مانند گردباد اضطراب و مراعات نظیر مانند طوفان، گردباد، موج و ساحل، به زیبایی متن می‌افزاید.

«پناهگاه کجاست ... پل می‌بندیم» میانه متن است که نویسنده با استفاده از سؤالات پی‌درپی ذهن را به سمت هدف متن راهنمایی می‌کند و با استفاده از عنصر خیال و آرایه‌های ادبی مانند لنگرگاه امن و کشتی شکسته جان بر تأثیرگذاری نوشته‌اش می‌افزاید.

در قسمت نتیجه با استفاده از کلمات زیبا و مناسب در مورد واژه نماز که هدف نویسنده است، متن را به زیبایی به اتمام می‌رساند و واژه‌های متضاد را مانند پیوستن و گسستن، اغیار و یار، ناراستی و درستی را به زیبایی کنار هم قرار داده است تا بر موسیقی کلام و تداعی معنا در ذهن خواننده بیفزاید.

۲- دو جمله از متن انتخاب کنید که به نظر شما زیباتر و تأثیرگذارترند.

۱- کدام آرامش، نگاه خسته و نگرانت را خواهد نواخت؟

۲- کدام لنگرگاه امن، کشتی شکسته جان را پناه خواهد داد؟

۳- به آرایه تضاد توجه کنید و تأثیر آن را در ایجاد فضای ادبی متن بیان کنید.

نویسنده با استفاده از آرایه تضاد (مانند بی‌پناهی و تکیه‌گاه، اخم و تبسم، قطره و دریا، پیوستن و گسستن) توانسته است وحدتی بین واژه‌های متضاد ایجاد کند و به خواننده ایمان دهد که ناامیدی‌ها با پیوستن به حق در نماز به امیدواری تبدیل می‌شوند و با قرار دادن واژه‌های متضاد در کنار یکدیگر، موسیقی کلام و تأثیرگذاری آن را بیشتر کرده و در ذهن مخاطب تداعی معانی را به وجود آورده است.

۲ همان‌گونه که گفته شد، دامنه موضوعات قطعه ادبی همه قلمروهای زندگی از سوگ و سور، محبت و نفرت، کامیابی و ناکامی و پدیده‌های عینی و خیالی است. قطعه‌ای ادبی درباره یکی از موضوعات مورد علاقه‌تان بنویسید.

آه ای معبود من،

اگر تو را نشناختم تقصیر تو نیست.

کائنات فاقد عقل و شعور، تو را می‌ستاید.

دست‌های درختان همواره برای سپاس از تو رو به بالاست.

آواز پرندگان نشانگر تسبیح توست.

افلاک به اراده تو می‌گردد.

چراغ آسمان را تو روشنایی می‌بخشی.

لطف گل و بوی یاس و تالو خورشید آیه‌های لطف تو به ماست.

تو تجلی قدرت بی‌انتهایی ای لطیف.

کامیابی بشر به دست توست اگر بنده خواهان ناکامی‌های بی‌شمار خود است تقصیر تو نیست.

ای مهربان‌ترین،

تو گوی سعادت را با آیات روح‌بخشت به انسان عطا فرمودی.

راه حصول به نیکی‌ها را نمایاندی.

وارستگان را چراغ هدایت قرار دادی.

بندگان را در آغوش پرمهرت جای داده و نوازش نمودی.

محبت را در حق بشر تمام و آنها را شایسته خلیفه‌اللهی کردی

در این جهان پر عظمت و پراز آلام و مَحَن سنگ صبورشان بودی

اما ما مخلوقات نالایق نمک خوردیم و نمکدان شکستیم.

با گذر از بیراهه‌ها، عرصه‌های متلاطم زندگی را بر خود تنگ کردیم.

سعادت را که تو به ما عطا نمودی به بیچارگی بدل نمودیم.

ای انسان، آرام‌گیر، به خود بیا؛ خالق تو هنوز تو را با مهربانی صدا می‌زند و می‌گوید: «أدعونی فَأَسْتَجِبْ لَكُمْ» «بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را».

حکایت نگاری صفحه ۵۷ کتاب درسی

حکایت زیر را بخوانید و آن را به زبان ساده بازنویسی کنید.

عربایی‌ای را دیدم در حلقه جوهریان بصره که حکایت همی کرد که وقتی در بیابان راه گم کرده بودم و از زادمعنی با من چیزی نبود و دل بر هلاک نهاده که ناگاه کیسه‌ای یافتم پر مروارید. هرگز آن ذوق و شادی فراموش نکنم که پنداشتم گندم بریان است و باز آن تلخی و نومیدی که بدانستم که مروارید است.

در بیابان خشک و ریگ روان تشنه را در دهان چه در چه صدف
مرد بی‌توشه کاوفتاد ز پای بر کمر بند او چه زر چه خَرَف

گلستان، سعدی

در میان اهالی بصره بیابان‌گردی را دیدم که در گروه جواهرفروشان آن دیار لب به سخن گشوده بود و داستانی را که برایش اتفاق افتاده بود، این چنین بازگو می‌کرد:

در بیابانی سوزان و گرم، با پشتهی خمیده، صورتی تکیده و جسمی لاغر و ناتوان، گم شده بود. هرم آفتاب، تمام درختان و بوته‌های آن منطقه را خشکانده بود.

هیچ زاد و توشه‌ای برایم باقی نمانده بود. با تضرع و التماس از خدا طلب کمک می‌کردم. دیگر رمقی در پاهای خسته من نمانده بود. مرگ را در یک قدمی خود احساس می‌کردم. با ناامیدی به دنبال غذا می‌گشتم که ناگهان کیسه‌ای توجّه‌ام را به خود جلب کرد. ابتدا فکر کردم اشتباه می‌بینم. نزدیک تر رفتم و خم شدم. کیسه را برداشتم. در آن را گشودم و دیدم که پر از مروارید است. هرگز آن شادی را که از یافتن کیسه به دست آورده بودم، فراموش نخواهم کرد، چون فکر می‌کردم درون کیسه گندم برشته است و می‌تواند مرا از مرگ نجات دهد.

دوباره ناامیدی و غم تمام وجودم را فرا گرفت چون متوجه شدم درون کیسه پر از مرواریدهای اصل و گران‌بهای است که تا کنون در عمرم ندیده بودم.

در بیابان خشک و سوزان، انسان تشنه فقط به آب برای رفع عطش نیاز دارد. سنگ‌های گران‌بهای مانند مروارید نمی‌تواند او را از مرگ برهاند. انسان بی‌زاد و توشه و گرسنه و گرفتار در بیابان که نزدیک است هلاک شود، برایش فرقی نمی‌کند که در کمر بندش طلا به همراه دارد یا سفال. (حمل کردن وسایل ارزشمندی همچون طلا هم نمی‌تواند انسان گرسنه و تشنه را از مرگ نجات دهد).

درس ۴: نامه نگاری

فعا لیت

صفحه ۶۱ کتاب درسی

با توجه به پیشرفت‌ها و دگرگونی‌های ناگزیر فکری و فناوری دنیای آینده، آیا می‌توانید تصویری از چگونگی نامه و نامه‌نگاری در چند سال بعد مجسم کنید و آن را روی کاغذ بیاورید؟

شاید بتوان در آینده دستگاهی اختراع کرد که ذهن طرف مقابل را بخواند. جملاتی که مخاطبمان قرار است به صورت نامه برای ما بنویسد، به صورت ذهنی به ما منتقل شود.

فعا لیت

صفحه ۶۶ کتاب درسی

با توجه به آنچه خواندید، در گروه‌های کلاسی، درخواستی رسمی برای ارسال مجلات رشد به مدرسه بنویسید. سپس هر گروه، شکل و محتوای درخواست گروه یا گروه‌های دیگر را نقد و بررسی کند.

تاریخ: ۹۷/۸/۵

به نام خدا

عنوان: مدیر محترم مجلات رشد

موضوع: تقاضای ارسال مجلات رشد به مدرسه امام علی (ع)

با عرض سلام و احترام

ما دانش‌آموزان مدرسه امام علی (ع) تقاضا داریم به منظور بهره‌وری از مطالب مفید مجلات رشد، نسبت به ارسال این مجلات به دبیرستان اقدام فرمایید.

با احترام

دانش‌آموزان دبیرستان امام علی (ع)

فعا لیت

صفحه ۶۷ کتاب درسی

دعوت نامه‌ای به دوستان هم‌کلاسی برای جشن تولدتان بنویسید.

هم‌کلاسی‌های عزیزم

به مناسبت سالروز تولدم در روز سه‌شنبه همین هفته، از شما دعوت می‌کنم با تشریف‌فرمایی خود بنده را سرافراز و مسرور نمایید.

نگارش

درس ۴

فعا لیت

صفحه ۷۰ کتاب درسی

نامه‌ای خطاب به یکی از افراد خانواده بنویسید.

آموزگار مهربان زندگی‌ام

سپری کردن لحظه‌ها با تو شیرین است. بی‌گمان موسم چشم‌گشودنم به دنیا سراسر وجودت پر از شور و شغف بود.

ای خورشید درخشان وجودم، به خود می‌بالم که پروردگارم فرشته‌ای را همدم لحظه‌های تاریک زندگی‌ام گرداند تا از

عمق وجودش نگران من باشد و سحرگهان برای بهروزی من دست به دعا بردارد و سجاده‌اش را پر کند از عطر نیایش‌ها.

از خدای مهربان می‌خواهم به من قدرتی عطا کند تا تمام دنیا را به پایت بریزم.

دوستت دارم مادر عزیزم.

فقالیت

صفحه ۷۱ کتاب درسی

نامه سرگشاده مقام معظم رهبری به جوانان اروپا را که در پیوست آمده است بخوانید و بنویسید چه اطلاعاتی از آن به دست آورده‌اید.

۱- مخاطب بودن جوانان در نامه ۲- بیدار بودن حس حقیقت‌جویی در جوانان ۳- معرفی اسلام راستین و واقعی به جوانان غربی ۴- نکوهش رفتارهای غیرصادقانه کشورهای غربی با فرهنگ‌ها و ملت‌های جهان ۵- معرفی رفتارهای ستم‌آلود اروپا و آمریکا علیه بردگان و غیرمسیحیان ۶- جلوگیری از آگاهی عمومی جوانان اروپایی و تلاش برای به حاشیه بردن تفکر اسلامی توسط سردمداران غربی ۷- کاوش جوانان اروپایی در زمینه سیاه‌نمایی گسترده علیه اسلام ۸- بالا بردن شناخت جوانان غربی در زمینه دین اسلام و ماهیت آن ۹- آشنایی جوانان اروپایی با قرآن و پیامبر اسلام (ص) ۱۰- مغتنم شمردن فرصت برای کشف حقیقت اسلام در بین کشورهای غربی و جوانان آن دیار

گازگاه نوشتن صفحه ۷۲ و ۷۳ کتاب درسی

۱) ساختار نامه اداری صفحه ۷۲ کتاب درسی را در گروه بررسی کنید.

در ساختار این نامه اداری، تاریخ وجود ندارد و موارد دیگر در آن رعایت شده است.

۲) از بین دو مورد زیر یکی را به دلخواه برگزینید و نامه‌ای بنویسید.

- نامه‌ای به معلم درس نگارش خود بنویسید و دیدگاه‌هایتان را در مورد این درس و روش تدریس با ایشان در میان بگذارید.
- نامه‌ای به وزیر علوم بنویسید و نظرتان را درباره آزمون کنکور مطرح کنید.

بسمه‌تعالی

تاریخ:

شماره نامه:

پیوست:

عنوان: وزیر محترم علوم

موضوع: اعلام نظر درباره آزمون کنکور

با سلام و احترام

همان‌طور که استحضار دارید چند سالی است که در رادیو و تلویزیون و مجلس شورای اسلامی و... سخن از حذف

کنکور است. بنده چند پرسش در ذهنم مطرح شده است.

۱- ملاک ارزشیابی دقیق برای گزینش دانش‌آموزان چیست؟

۲- سوابق تحصیلی و معدل همه پایه‌های متوسطه دوم محاسبه می‌گردد یا فقط سال آخر تحصیلی؟

وزیر محترم، استرس و اضطراب دانش‌آموزان سال دوازدهم برای انتخاب رشته مناسب بسیار زیاد است. لذا به نظر

می‌رسد حذف کنکور و بهبود شرایط سوابق تحصیلی بتواند در این مورد کارگشا باشد.

خواهشمند است حضرت‌عالی و دست‌اندرکاران سازمان سنجش راهکاری بیندیشید تا این اضطراب‌ها برای ما کمتر شود.

با سپاس

نام و نام خانوادگی:

سمت:

امضا:

شعرگردانی

صفحه ۷۶ کتاب درسی

شعر زیر را بخوانید و دریافت خود را از آن بنویسید..

ای صبا، نکهتی از خاک ره یار بیار	ببر اندوه دل و مژده دلداری بیار
نکنه‌ای روح‌فزا از دهن یار بگو	نامه‌ای خوش‌خبر از عالم اسرار بیار
تا معطر کنم از لطف نسیم تو مشام	شمه‌ای از نفحات نفس یار بیار

حافظ

۱- ای باد صبا، بوی خوشی از گذرگاه یار برابیم بیاور و غم و اندوه مرا از بین ببر و مژده آمدن او را به من بده. (یار با آمدنش غم و غصه مرا از بین می‌برد.)

۲- ای صبا، پیام و کلام جان‌بخش یار را به من برسان و خبرهای خوشی از عالم غیب برای من بیاور.

۳- ای صبا، برای اینکه سرمستی و خوشی را احساس کنم، کمی از عطر جان‌فزای کلام معشوق را به من برسان. سخنان گهربار معشوق می‌تواند مرا سرزنده و سرمست کند.

در ابیات فوق، حافظ باد صبا را که نماد پیام‌رسانی عاشق و معشوق است وسیله‌ای می‌داند که می‌تواند با آوردن پیامی از یار، غم‌ها را از دل بزداید. صبا حامل خبرهای گوارا و خوشی از طرف معشوق است و مژده آمدن وی را به عاشق می‌دهد. پیام روح‌افزای یار فقط از طریق صبا به عاشق می‌رسد و باعث وجد و سرور می‌گردد. شاعر، صبا را محرم اسرار عالم غیب می‌داند.

درس ۵: نگارش علمی، مقاله نویسی (۱)

فَعَالِیت (۱)

صفحة ۸۴ کتاب درسی

دو عنوان برای مقاله تحقیقی پیشنهاد دهید که هم محدود باشد، هم شفاف.

۱- بررسی عوامل اُفت تحصیلی دانش‌آموزان در سال‌های اخیر

۲- مقایسهٔ نماد در شعر عطار و مولانا

فَعَالِیت (۲)

صفحة ۸۶ کتاب درسی

مقدمهٔ زیر را بخوانید و دو بخش زمینهٔ مسئله و بیان مسئله را در آن تحلیل کنید.

از نظر انجمن ملی خواندن (۲۰۰۰) درک مطلب اهمیت زیادی در رشد مهارت‌های کودکان و به‌ویژه در توانایی تحصیلی آنها دارد. اهمیت درک متن در توانایی تحصیلی دانش‌آموزان موجب گردیده است مطالعات بین‌المللی در زمینهٔ پیشرفت سواد خواندن به ارزیابی توانایی خواندن کودکان بپردازد. مطالعهٔ بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن (پِرلز) یکی از مجموعه مطالعات گسترده‌ای است که انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (IEA) انجام می‌دهد. مطالعهٔ بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن (پِرلز) به ارزیابی توانایی خواندن کودکان در پایهٔ چهارم ابتدایی می‌پردازد و به فاصلهٔ هر پنج سال برگزار می‌گردد. نتایج آزمون پِرلز ۲۰۰۱، ۲۰۰۶ و ۲۰۱۱ نشان می‌دهد که میانگین کل نمرات جهانی در آزمون پِرلز ۵۰۰ است و میانگین کل نمرات دانش‌آموزان ایرانی به طور معناداری کمتر از میانگین جهانی است (کریبی، ۱۳۸۸). این مطالعه با استفاده از مداخلهٔ آموزشی سعی در بهبود وضعیت درک متن دانش‌آموزان ۹ تا ۱۰ ساله دارد.

زمینهٔ مسئله

۱- مطلب در زمینهٔ مسئله با موضوع کلی خواندن درک مطلب‌های متعدّد و اهمیت آن در رشد مهارت‌های کودکان و توانایی تحصیلی آنان ارتباط دارد.

۲- IEA مطالعات بین‌المللی گسترده‌ای را در زمینهٔ پیشرفت سواد خواندن انجام می‌دهد.

۳- بررسی‌های انجام‌شده نشان داده است میانگین کل نمرات دانش‌آموزان ایرانی از میانگین جهانی کمتر است.

بیان مسئله

«این مطالعه با استفاده از مداخلهٔ آموزشی سعی در بهبود درک متن دانش‌آموزان ۹ تا ۱۰ ساله دارد.»

فَعَالِیت (۳)

صفحة ۸۷ کتاب درسی

بدنهٔ اصلی مقاله «جنبه‌های ادبی در تاریخ بیهقی» را بخوانید. این مقاله حاصل پژوهش کتابخانه‌ای است. در این بخش نویسنده موضوع مورد نظر خود را توضیح می‌دهد. انسجام و پیوستگی بندها را تحلیل کنید.

«تاریخ بیهقی جدا از ارزش‌های تاریخی، دارای ادبیت خاصی است و کمتر کتاب منثور را می‌توان یافت که این‌گونه به واژه‌گزینی توجه داشته باشد. بنا به قول شفیعی کدکنی، در بسیاری از عبارات بیهقی یا تذکرةالأولیا نظم، بیشتر رعایت شده است تا مثلاً بسیاری از شعرهای سروش اصفهانی یا قآنی. در بسیاری از عبارات بیهقی یا تذکرةالأولیا و یا نثر عین‌القضات همدانی، به حالتی از اجتماع کلمات برخورد می‌کنیم که در منتهای قدرت ترکیب و انتظام قرار دارد؛ به حدی که اگر کلمه‌ای پس و پیش شود،

آن سلسله و انتظام به هم می‌خورد (شفیعی کدکنی، ۱۳۸۴). زبان بیهقی زبان گفتاری مردم است؛ از همین رو به راحتی قابل درک است. یکی از ویژگی‌های زبانی او کوتاهی جملات است. از نظر او جمله کوتاه مخاطب را آزار نمی‌دهد. بیهقی برای گسترش دامنه تعبیرات و ترکیبات و مفردات خود از امکانات زبانی مانند ترکیب‌سازی، واژه‌سازی و همچنین پسوندها و پیشوندها استفاده می‌کند. او با خودداری از به کار بردن مترادفات و کلمات زائد، نثر را زوده و بلیغ جلوه‌گر ساخته است. البته اندک کاربرد او نیز موسیقی و زبان او را فریه می‌کند: «و دیگر روز خصمان قوی‌تر و دلبرتر و بسیارتر و بکارتر آمدند و از همه جوانب جنگ پیوستند (بیهقی، ۱۳۸۰)».

زاویه دید در تاریخ بیهقی، دانای کل است و زاویه دید شخصیت‌های اصلی و فرعی داستان، از دید سوم شخص نقل می‌شود. داستان‌های او ساختار پیوسته‌ای دارد که به وسیله روایات دیگر قطع می‌شود: «اکنون به سر تاریخ باز شوم». او ضمن اینکه از تکنیک بازگشت به گذشته استفاده می‌کند، چندین داستان را هم به صورت هم‌زمان توضیح می‌دهد. درهم‌تنیدگی جملاتی که بیهقی از آنها سود برده است، تسلسل مفاهیم و معانی را در پی دارد و باعث می‌شود فکر نویسنده بدون وقفه و زنجیروار وارد ذهن خواننده شود.»

در بدنه اصلی این مقاله می‌توان در تحلیل انسجام بندها به نکات زیر اشاره کرد:

- ۱- ابتدا تاریخ بیهقی را کتابی تاریخی- ادبی معرفی کرده است و واژه‌گزینی‌ها در آن همراه با یک نظم منطقی همراه است.
- ۲- از ویژگی‌های زبان بیهقی می‌توان به سادگی، نزدیک بودن به زبان گفتار مردم، کوتاهی جملات، ترکیب‌سازی و استفاده از پسوندهای مناسب اشاره کرد.
- ۳- در نثر تاریخ بیهقی، کلمات زائد به چشم نمی‌خورد و در بعضی موارد تکرار بعضی کلمات یا پسوندها فقط بر موسیقی نثر او می‌افزاید و از آراستگی نثرش نمی‌کاهد.
- ۴- داستان‌های تاریخ بیهقی ساختار پیوسته‌ای دارد و او از تکنیک بازگشت به گذشته استفاده می‌کند.
- ۵- مفاهیم و معانی در تاریخ بیهقی، کاملاً پیوسته و در ادامه هم است. به طور کلی می‌توان گفت انسجام بندها در این مقاله حفظ شده است. ابتدا متن بیهقی را ادبی معرفی کرده و پس از آن از واژه‌ها (جزئیات) شروع به توضیح کرده تا به پیوستگی داستان‌های این کتاب برسد. نوشته هدف مشخصی دارد که قدم به قدم، آن را به مخاطب ارائه می‌دهد.

فعا لیت (۴) صفحه ۸۸ کتاب درسی

بخش بحث و نتیجه‌گیری مقاله «یادگیری معنادار» را با توجه به دو نکته زیر بررسی کنید:

- تحلیل یافته‌ها

- نتیجه‌گیری با استفاده از مطالب مقدمه

بررسی بخش بحث و نتیجه‌گیری مقاله یادگیری معنادار

- ۱- تحلیل یافته‌ها: نتیجه تحقیق نشان داد چهار دسته کلمه را به صورت مجموعه معنادار با توجه به مفاهیم آنان به یاد آوردند و آنها را در قالب طبقه‌بندی‌ها معنادار کرده و بعد مجموعه‌یابی کردند تا یادگیری ساده‌تر شود.
- ۲- نتیجه‌گیری: با استفاده از مطالب مقدمه، افراد به جای اینکه پردازشگران منفعل اطلاعات باشند، پردازشگرانی فعال اند و برای یادگیری و به‌خاطر سپاری مطالب در ذهن خود چارچوب معنایی ایجاد می‌کنند.

صفحه ۹۳ کتاب درسی

مَثَل نویسی

مَثَل‌های زیر را بخوانید. سپس یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

- آفتاب پشت ابر نمی‌ماند.
- عاقل نکند تکیه به دیوار شکسته.
- عالم شدن چه آسان، آدم شدن چه مشکل!

«آفتاب پشت ابر نمی‌ماند»

به یاد می‌آورم در درس علوم دوره راهنمایی نمره کمی گرفتم و به دلیل تنبیه نشدن برگه‌ام را پاره کرده و به امضای ولی خود نرساندم.

وقتی به خانه آمدم؛ مادرم گفت: «امتحانات را خوب دادی؟» پس از کمی مکث دروغ اول را گفتم: معلممان نیامده بود و امتحان برگزار نشد. معلم جلسه بعد گفت: «اسامی دانش‌آموزانی را که نمره کمی در درس علوم گرفته‌اند می‌خوانم. باید ولی خود را به مدرسه بیاورند.»

دنیا جلوی چشمانم تیره و تار شد. با خودم فکر کردم این بار چه دروغی بگوییم؟ به خانه که رسیدم پس از کمی مقدمه چینی گفتم: مادر نمی‌دانم مدرسه با شما چه کار دارد؟ خلاصه، آمدن مادر به مدرسه همان و آشکار شدن حقیقت همان. مادرم با ناراحتی گفت: «اگر روز اول راستش را می‌گفتی فکری برای درس علوم می‌کردیم.» من از خجالت سرم را پایین انداختم چون حرفی برای گفتن نداشتم. واقعاً این مَثَل را درک کردم که «آفتاب پشت ابر نمی‌ماند».

درس ۶: نگارش علمی، مقاله نویسی (۲)

فعا لیت

صفحه ۱۰۰ کتاب درسی

مقاله «سنگی زیر آب» را در پیوست کتاب مطالعه کنید و چکیده و کلید واژه های آن را بنویسید. در نوشتن چکیده به موارد زیر دقت داشته باشید:

- طرح هدف
- طرح روش کار
- طرح یافته های اصلی
- ارائه مهم ترین نتیجه

هدف تحقیق حاضر، معرفی مرجان به عنوان یک سنگ جاندار است که محروم از نور ماه و خورشید در انتهای دریا نشست است اما امیدوار به آینده است. شاعر توضیحی ابتکاری از سنگ مرجان را به تصویر کشیده است و گفته که هیچ کس ناله های او را نمی شنود و تنها در ژرفای دریا به انتظار نشسته است. شاعر با استفاده از صور خیال و ساخت ترکیبات زیبا و فصیح به خوبی از عهده انتقال معنا به ذهن مخاطب برآمده است. وی عبارات کهن و جدید فارسی را با هم درآمیخته است. در این شعر مرجان تنهایی و محروم بودن از یار را می چشد و اشک فشانی می کند. اما امیدوار است و می تپد و حیات دارد. امید به آینده او را زنده نگه می دارد تا شاید زمانی برسد که خورشید او را هم از گرمای خود بهره مند کرده و باعث شکوفا شدنش شود.

کلیدواژه ها: سایه، غزل، دریا، مرجان، ناله سنگ

فعا لیت

صفحه ۱۰۰ کتاب درسی

درباره کلیدواژه های مقاله «یادگیری معنادار» با یکدیگر گفت و گو کنید.

کلیدواژه های مقاله یادگیری معنادار عبارت اند از: یادگیری، معناداری، به خاطر سپاری، یادگیری معنادار کلمات مذکور از متن مقاله استخراج شده اند و مرتبط با موضوع مقاله هستند که خواننده با ملاحظه این کلمات به محتوا و مضمون اصلی پژوهش پی می برد که پس از چکیده قرار می گیرند. واژگان کلیدی به خواننده کمک می کند تا موضوعات مورد نظر نویسنده را دریابد.

با دیدن کلیدواژه ها می توان در بانک های اطلاعاتی به تحقیق انجام شده دست یافت. این کلیدها مشخص کننده چارچوب اصلی تحقیق انجام شده هستند و با سرفصل ها نیز متناسب هستند.

کلیدواژه های هر مقاله باید یکی از ویژگی های زیر را دارا باشد:

- ۱- کلمات محوری عنوان باشند.
- ۲- بیانگر موضوع مقاله باشند.
- ۳- بیان کننده موضوعات جزئی باشند که در آن مقاله، اهمیت بیشتری دارند.
- ۴- میانگین کلیدواژه ها ۵ تا ۷ تا است.

دین و زندگی (۳)

درس ۱: هستی‌بخش

پرسش‌هاک متن

پاسخ‌ها

به اهمیت اندیشه و تفکر درباره قدرت و عظمت الهی اشاره دارد. (اندیشه درباره خدا)	۱. پیام حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» را بنویسید.
وقتی انسان نگاهش از سطح ظاهر پدیده‌ها عبور می‌کند، به معرفت عمیق یا بینش عمیق می‌رسد که پدیده‌ها را خداوند به وجود آورده است.	۲. جمله «موجودات، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟» مربوط به کدام نوع شناخت است؟
هر یک از ما براساس فطرت خود خدا را درمی‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. با وجود این شناخت اولیه، قرآن ما را به معرفت عمیق درباره خدا دعوت می‌کند و برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او راه‌های گوناگونی را نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر در نیازمند بودن جهان در پیدایش خود به آفریننده است.	۳. درک انسان از خداوند به چه صورت است و قرآن برای شناخت خداوند چه راهی را پیشنهاد می‌کند؟
اگر به خودمان نظر کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست، اشیای پیرامون ما نیز همین‌گونه هستند. حیوانات و گیاهان و... همه پدیده‌ای هستند که وجودشان از خودشان نبوده و نیست.	۴. مقدمه اول در نیازمندی جهان به خدا را در پیدایش توضیح دهید.
پدیده‌ها که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد. همان‌طور که چیزهایی که شیرین نیستند برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.	۵. مقدمه دوم در استدلال نیازمندی جهان در هستی خود به خداوند را توضیح دهید.
یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.	۶. از بیت «ذات نایافته از هستی بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش» چه پیامی دریافت می‌شود؟
همه مخلوقات از جمله انسان در وجود و هستی خود نیازمند خدا هستند.	۷. پیام آیه شریفه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» را بنویسید.

انسان که بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا را به دست آورده است؛ زیرا جوان و نوجوان از پاکی و صفای قلب برخوردار است و اگر قدم پیش گذارد با عزم و تصمیمی قوی حرکت کند به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به او خواهد چشاند.	۱۵. معرفت عمیق چیست و چرا برای جوانان هدفی قابل دسترس است؟
موضوعاتی که نامحدودند و ذهن گنجایش درک آنها را ندارد، زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.	۱۶. درک چیستی و چگونگی چه موضوعاتی برای انسان ممکن نیست؟
خداوند حقیقتی نامحدود دارد. در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی کند.	۱۷. آیا می‌توان به ذات خداوند پی برد و چیستی او را مشخص کرد؟
زیرا خداوند حقیقت نامحدودی دارد و در ظرف ذهن ما نمی‌گنجد، از این رو نمی‌توانیم بگوییم که چیست.	۱۸. چرا پیامبر (ص) ما را از تفکر در ذات خدا منع کرده است؟
در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.	۱۹. پیامبر اکرم (ص) در حدیث شریف «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» چه می‌فرمایند؟

تفکر در متن صفحه ۸ کتاب درسی

توضیحات صفحه قبل (صفحه ۷ کتاب درسی) را به صورت یک استدلال، به طور خلاصه بنویسید.

مقدمه اول: ما و این جهان،

وجودمان از خودمان نیست و هستی ما از خود ما سرچشمه نمی‌گیرد.

مقدمه دوم: موجوداتی که

وجودشان از خودشان نیست، در موجود شدن نیازمند وجودی هستند که وجودش از خودش باشد.

نتیجه:

ما و این جهان نیازمند وجودی هستیم که هستی او ذاتی است و به دیگری نیاز ندارد.

تدبّر در قرآن صفحه ۱۰ کتاب درسی

① فکر می‌کنید چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟

زیرا موجودات پس از پیدایش نیز مانند لحظه نخست خلق شدن به خداوند نیازمند هستند.

② نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟

نیاز انسان در پیدایش و بقا به خداوند است.

③ چرا خداوند هر لحظه دست‌اندرکار امری است؟

جهان همواره و در هر آن، به خداوند نیازمند است و این نیازمندی هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود.

زیست‌شناسی (۳)

فصل ۱: مولکول‌های اطلاعاتی

پاسخ‌ها

پرسش‌های امتحان

هسته	۱. ویژگی‌های هر سلول تحت فرمان اندامکی به نام است.
دنا به عنوان ماده ذخیره‌کننده اطلاعات وراثتی عمل می‌کند.	۲. ماده ذخیره‌کننده اطلاعات وراثتی چیست؟
از فعالیت‌ها و آزمایش‌های باکتری‌شناس انگلیسی به نام گریفیت به دست آمد. او سعی داشت واکسنی برای آنفلوانزا تولید کند.	۳. اطلاعات اولیه در مورد ماده وراثتی چگونه به دست آمد؟
استرپتوکوکوس نومونیا	۴. تصور دانشمندان در سال‌های قبل این بود که عامل بیماری آنفلوانزا نوعی باکتری به نام است.
دو موش‌ها	۵. گریفیت با نوع از باکتری‌ها آزمایش‌هایی را روی انجام داد.
پوشینه‌دار (کپسول‌دار) سینه‌پهلو بدون پوشینه	۶. نوع بیماری‌زای استرپتوکوکوس نومونیا که است در موش‌ها ایجاد بیماری می‌کند و نوع غیربیماری‌زا که است، موش‌ها را بیمار نمی‌کند.
پوشینه‌دار - علائم بیماری مرگ	۷. تزریق باکتری به موش باعث بروز و در آنها می‌شود.
او در آزمایشی باکتری‌های پوشینه‌دار (کپسول‌دار) کشته‌شده با گرما را به موش‌ها تزریق و مشاهده کرد که موش‌ها نمی‌میرند، بنابراین نتیجه گرفت که وجود پوشینه به تنهایی عامل مرگ موش‌ها نیست.	۸. گریفیت چگونه نتیجه گرفت که عامل مرگ موش‌ها وجود پوشینه نیست؟
در آزمایش چهارم، گریفیت مخلوطی از باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده با گرما و بدون پوشینه زنده را به موش‌ها تزریق کرد. برخلاف انتظار مشاهده کرد که موش‌ها مردند. او در بررسی خون و شش‌های موش‌های مرده، مقدار زیادی از باکتری‌های پوشینه‌دار زنده مشاهده کرد. مسلماً باکتری‌های مرده، زنده نشده‌اند بلکه تعدادی از باکتری‌های بدون پوشینه تغییر کرده‌اند و پوشینه‌دار شدند.	۹. از نتایج چه آزمایش‌هایی از گریفیت مشخص شد که ماده وراثتی می‌تواند بین یاخته‌ها منتقل شود؟

می‌توانند به حالت فعال برگردند و دوباره فعال شوند.	۱۶۲. آنزیم‌هایی که با پایین رفتن دما غیرفعال می‌شوند، با برگشتن دما به حالت عادی چه تغییری می‌کنند؟
در تب دمای بدن بالاتر از حد معمول خود قرار می‌گیرد، بنابراین دمای فعالیت آنزیم‌ها غیرطبیعی می‌شود و ممکن است بعضی از آنزیم‌ها غیرفعال شوند.	۱۶۳. ارتباط تب بالا و فعالیت آنزیم‌ها چیست؟
کمی فرآورده	۱۶۴. مقدار بسیار از آنزیم کافی است تا مقدار زیادی از پیش‌ماده در واحد زمان به تبدیل شود.
افزایش	۱۶۵. با بالا رفتن مقدار آنزیم، مقدار فرآورده (کاهش / افزایش) می‌یابد.
افزایش غلظت پیش‌ماده در محیطی که آنزیم وجود دارد.	۱۶۶. چه عاملی می‌تواند تا حدی سبب بالا رفتن سرعت واکنش شود؟
تا زمانی که تمامی جایگاه‌های فعال آنزیم‌ها با پیش‌ماده اشغال شوند.	۱۶۷. تا چه زمانی غلظت پیش‌ماده می‌تواند باعث بالا رفتن سرعت واکنش شود؟

**زیست
شناسی**

فصل ۱

پرسش متن صفحه ۱۰ کتاب درسی

پ) دمای باکتری‌های حاصل از دور دوم همانندسازی (بعد از ۴۰ دقیقه) پس از گریز دادن دو نوار، یکی در میانه و دیگری در بالای لوله تشکیل دادند. پس نیمی از آنها چگالی متوسط و نیمی چگالی سبک داشتند. چرا؟
زیرا آنهایی که در حال همانندسازی هستند سبک‌ترند. چگالی متوسط نیز یک رشته قدیم و یک رشته جدید دارد.

پرسش متن صفحه ۱۱ کتاب درسی

به نظر شما برای باز شدن دو رشته دنا آنزیم هلیکاز چه پیوندهایی را از هم باز می‌کند؟ پیوند هیدروژنی

پرسش متن صفحه ۲۰ کتاب درسی

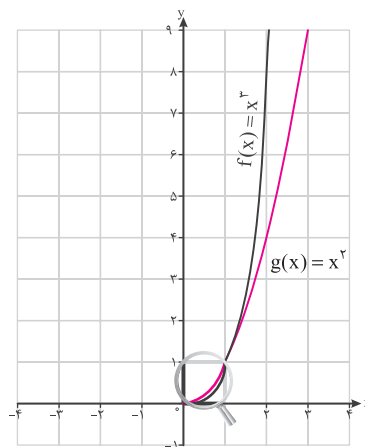
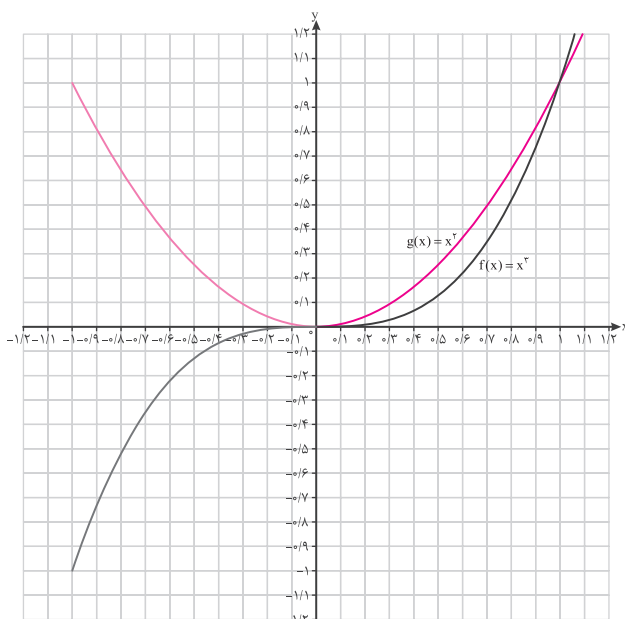
اگرچه آنزیم‌ها عملی اختصاصی دارند ولی برخی از آنها بیش از یک نوع واکنش را سرعت می‌بخشند. آیا می‌توانید مثالی از این نوع آنزیم‌ها بیاورید؟ دناپسپاراز (DNA پلی‌مراز): همانندسازی (ساخت پیوند فسفودی‌استر و ویرایش (شکست

پیوند فسفودی‌استر) - رویسکو

صفحه ۲ کتاب درسی

فعالیت

با توجه به نمودار توابع $f(x) = x^3$ و $g(x) = x^2$ که برای اعداد نامنفی رسم شده‌اند: الف) آیا برای تمام x ‌های نامنفی، نمودار $f(x) = x^3$ بالای نمودار $g(x) = x^2$ قرار دارد؟ خیر، با توجه به نمودار، در بازه $(0, 1)$ نمودار $g(x) = x^2$ بالای نمودار $f(x) = x^3$ قرار دارد. ب) نمودار این دو تابع را در بازه $[-1, 0]$ رسم کنید.

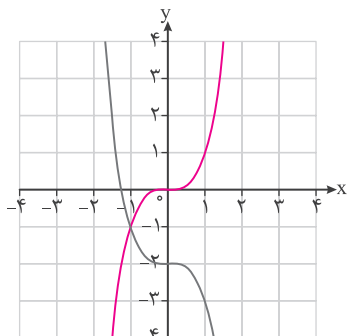

صفحه ۲ کتاب درسی

فعالیت

با استفاده از نمودار تابع $f(x) = x^3$ ، نمودار توابع زیر را رسم کرده و دامنه و برد آنها را مشخص کنید.

الف) $y = -x^3 - 2$

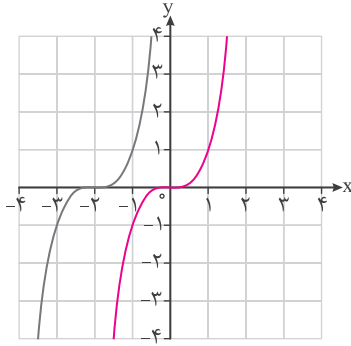

ابتدا نمودار $f(x) = x^3$ را نسبت به محور x ‌ها قرینه و سپس آن را ۲ واحد به سمت پایین منتقل می‌کنیم.

$$D_f = \mathbb{R} \quad , \quad R_f = \mathbb{R}$$

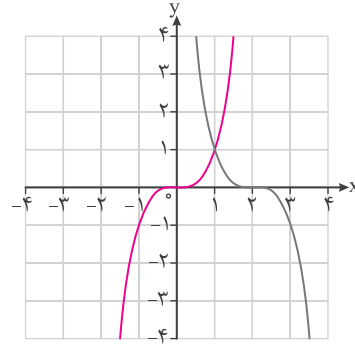

ب) $y = (x+2)^3$

نمودار $f(x) = x^3$ را دو واحد به سمت چپ منتقل می‌کنیم.
 $D_f = \mathbb{R}$, $R_f = \mathbb{R}$

پ) $y = -(x-2)^3$

ابتدا نمودار $f(x) = x^3$ را دو واحد به سمت راست انتقال می‌دهیم و سپس آن را نسبت به محور xها قرینه می‌کنیم.
 $D_f = \mathbb{R}$, $R_f = \mathbb{R}$

کار در کلاس

به کمک نمودار تابع $y = x^3$ ، ضابطه هر تابع را به نمودار آن نظیر کنید.

الف) $y = (x-1)^3 + 2$

ب) $y = (x-2)^3$

پ) $y = -x^3 + 1$

ت) $y = (x+1)^3 - 1$

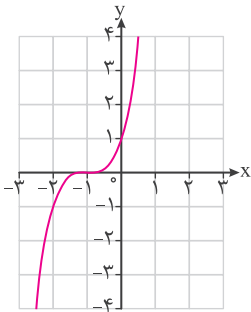
ث) $y = -x^3$

ج) $y = (x+1)^3$

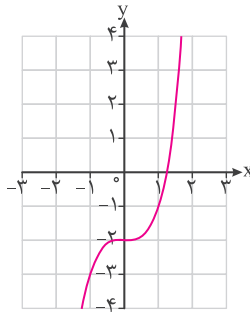
چ) $y = x^3 + 1$

ح) $y = -x^3 - 1$

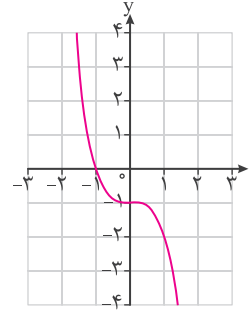
خ) $y = x^3 - 2$

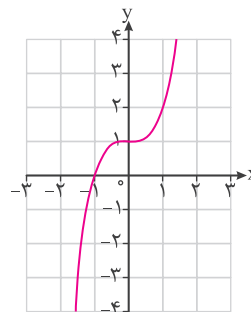
(۱)

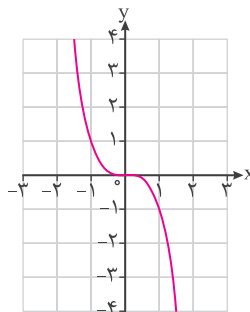
(۲)

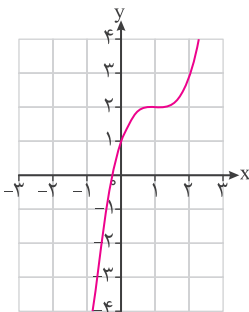
(۳)

(۴)

(۵)

(۶)

نکات خود را بیازماید

صفحه ۲ و ۳ کتاب درسی

۱. یکی از دلایل اسکان انسان در کنار رود و رودخانه این بود که با دسترسی به آب، بدن خود را بشوید و ابزار، ظروف و محیط زندگی خود را تمیز نگاه دارد.
 ۲. نیاکان ما نیز به تجربه پی بردند که اگر ظرف‌های چرب را به خاکستر آغشته کنند و سپس با آب گرم شست و شو دهند، آسان‌تر تمیز می‌شوند.
 ۳. در گذشته به دلیل عدم دسترسی، کمبود یا استفاده نکردن از صابون، سطح بهداشت فردی و همگانی بسیار پایین بود، به طوری که بیماری‌های گوناگون به سادگی در جهان گسترش می‌یافت.
 ۴. ساده‌ترین و مؤثرترین راه پیشگیری بیماری‌ها، رعایت بهداشت فردی و همگانی است.
 ۵. شاخص امید به زندگی نشان می‌دهد با توجه به خطراتی که انسان‌ها در طول زندگی با آن مواجه هستند، به طور میانگین چند سال در این جهان زندگی می‌کنند.
- نکته:** شاخص امید به زندگی در کشورهای گوناگون و حتی در شهرهای یک کشور نیز با هم تفاوت دارد.
۶. شاخص امید به زندگی به عوامل گوناگونی مانند میزان شادی افراد جامعه، سلامت محیط زیست، سطح آگاهی مردم، میزان ورزش همگانی، نوع تغذیه و شیوه و میزان ارائه خدمات بهداشتی و درمانی وابسته است.
 ۷. با افزایش سطح تندرستی و بهداشت فردی و همگانی، شاخص امید به زندگی نیز در جهان افزایش یافته است.

شیمی

فصل ۱

خود را بیازماید

صفحه ۲ و ۳ کتاب درسی

نمودار زیر (صفحه ۲ کتاب درسی) توزیع جمعیت جهان را بر اساس امید به زندگی آنها در دوره‌های زمانی گوناگون نشان می‌دهد. (آ) با توجه به نمودار، جدول زیر را برای گستره سنی ۴۰ تا ۵۰ سالگی کامل کنید.

دوره زمانی	۱۳۳۵-۱۳۳۰	۱۳۶۵-۱۳۷۰	۱۳۹۵-۱۳۹۰
درصد جمعیت	حدود ۳۱ درصد	حدود ۸ درصد	حدود ۲ درصد

(ب) در دوره زمانی ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۰، امید به زندگی برای بیشتر مردم جهان حدود چند سال است؟ در این دوره، امید به زندگی برای بیشتر مردم جهان در حدود ۵۰ تا ۶۰ سال است.

(پ) در دوره زمانی ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۵ امید به زندگی برای بیشتر مردم جهان در حدود چند سال است؟ در این دوره زمانی، امید به زندگی در حدود ۶۰ تا ۷۰ سال است.

ت) با گذشت زمان، امید به زندگی در سطح جهان افزایش یافته است یا کاهش؟ توضیح دهید.

با گذشت زمان، امید به زندگی در سطح جهان افزایش یافته است. شاخص امید به زندگی به عواملی مانند شادی افراد جامعه، سطح آگاهی مردم، میزان ورزش همگانی، سلامت محیط زیست، نوع تغذیه و شیوه و میزان ارائه خدمات بهداشتی و درمانی بستگی دارد، بنابراین هنگامی که افراد از رفاه اجتماعی، بهداشتی و فرهنگی بیشتری در زندگی برخوردار باشند، میزان امید به زندگی نیز در جامعه افزایش می‌یابد.

ث) امروزه امید به زندگی برای بیشتر مردم جهان، در حدود چند سال است؟

با توجه به نمودار، امروزه، امید به زندگی برای بیشتر مردم جهان در حدود ۷۰ تا ۸۰ سال است.

در میان تارنماها

صفحه ۳ کتاب درسی

با توجه به اینکه پیشگیری و درمان بیماری‌ها نقش مهمی در افزایش شاخص امید به زندگی دارد، با مراجعه به منابع علمی معتبر (آ) دربارهٔ همه‌گیری وبا و نیز آمار جان‌باختگان این بیماری در ایران و جهان از آغاز سده بیستم تاکنون، گزارشی تهیه و به کلاس ارائه دهید. وبا یکی از بیماری‌های واگیر عفونی است که فقط در انسان ایجاد بیماری می‌کند. عامل بیماری‌زایی وبا یک باکتری به نام ویبریولا است. بیماری وبا بر اثر سم تولیدشده از این باکتری که در رودهٔ کوچک تکثیر می‌یابد، ظاهر می‌شود. این بیماری با اسهال آبکی و فراوان مشخص می‌شود. در ایران بیشترین راه انتقال وبا، سبزی‌های آلوده است. سبزی‌هایی که هنگام کاشته‌شدن با کود انسانی تغذیه می‌شوند دارای بیشترین آلودگی هستند.

در کل در یک فاصلهٔ زمانی ۱۵۰ ساله می‌توانیم هفت همه‌گیری عمدهٔ این بیماری را در جهان ذکر کنیم:

- همه‌گیری اول در قسمت بنگال هند بین سال‌های ۱۸۱۷ تا ۱۸۲۴ رخ داد. بیماری وبا از هند به جنوب شرقی آسیا و سپس چین، ژاپن، خاورمیانه و جنوب روسیه رسید.

- همه‌گیری دوم بین سال‌های ۱۸۲۷ تا ۱۸۳۵ رخ داد و عمدتاً آمریکا و اروپا را متأثر کرد. دلیل آن هم پیشرفت فناوری و میزان زیاد مبادلات تجاری و مهاجرت‌های گسترده‌ای بود که رخ می‌داد.

- همه‌گیری سوم بین سال‌های ۱۸۳۹ تا ۱۸۵۶ بود و به شمال آفریقا و جنوب آمریکا هم رسید و به‌خصوص در برزیل غوغا کرد.

- همه‌گیری چهارم بین سال‌های ۱۸۳۶ تا ۱۸۷۵ رخ داد و منطقه زیر صحرای بزرگ آفریقا را گرفتار کرد.

- همه‌گیری پنجم و ششم به ترتیب بین سال‌های ۱۸۸۱ تا ۱۸۹۶ و ۱۸۹۹ تا ۱۹۲۳ رخ دادند. این دو آمار مرگ‌ومیر کمتری داشتند، چون در این زمان باکتری وبا کشف شده بود و راه پیشگیری از آن مشخص شده بود. اما متأسفانه در مصر، ایران، هند و فیلیپین وبا در همین زمان به طرز گسترده‌ای شایع شد و افراد زیادی به خاطر ابتلا به آن درگذشتند.

- آخرین همه‌گیری در سال ۱۹۶۱ در اندونزی گزارش شد و به خاطر ظهور گونهٔ جدیدی بود که این‌گونه در کشورهای

در حال توسعه شیوع می‌یابد.

شیوع وبا در ایران:

- گسترش وبای بزرگ ۱۲۳۶ (ه.ق) در ایران بی‌سابقه بود. در خلیج فارس روزی ۱۵۰۰ نفر را می‌کشت.

- در سال ۱۲۵۰ (ه.ق) وبای سختی در سراسر ایران شایع شد.

- در سال ۱۲۶۹ (ه.ق) وبا دوباره در تهران عود نمود.

- در سال ۱۲۷۳ (ه.ق) وبای سخت دیگری در سراسر ایران شایع شد.

- در سال ۱۲۸۴ (ه.ق) وبای شدید دیگری همهٔ شهرهای ایران را گرفت.